

**Národný pohotovostný plán
pre prípad podozrenia a výskytu niektorých transmisívnych
spongiformných encefalopatií (TSE) v Slovenskej republike**

Predložil:
prof. MVDr. Jozef Bireš, DrSc.
Hlavný veterinárny lekár SR

Schválil:
JUDr. Samuel Vlčan
Minister pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Tento dokument predstavuje Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu niektorých transmisívnych spongiformných encefalopatií (TSE) v Slovenskej republike (ďalej len „Pohotovostný plán“).

Na účely Pohotovostného plánu sa použijú pojmy uvedené v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 z 22. mája 2001, ktorým sa stanovujú pravidlá prevencie, kontroly a eradikácie niektorých prenosných spongiformných encefalopatií v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 999/2001“).

Pohotovostný plán je rozdelený do 14 sekcií:

1. Poučenie o TSE
2. Záonné právomoci
3. Finančné zabezpečenie
4. Hierarchia kontrolných orgánov
5. Národné centrum pre tlmenie chorôb
6. Kontrola na regionálnej úrovni
7. Skupina odborníkov pre TSE
8. Ľudské zdroje
9. Smernice pre zamestnancov
10. Diagnostické laboratóriá
11. Výcvikové programy
12. Publicita / Informovanie verejnosti o TSE
13. Platnosť
14. Prílohy:
 1. Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat
 2. Skupina odborníkov pre TSE
 3. Mapa znázorňujúca územie, ktoré pokrývajú regionálne centrá pre tlmenie chorôb
 4. Zoznam formulárov a vzory tlačív a písomností používaných regionálnymi centrami
 5. Operačný manuál pre TSE
 6. Regionálne centrá pre tlmenie chorôb
 7. Vybavenie regionálnych centier pre tlmenie chorôb
 8. Vybavenie veterinárneho inšpektora vykonávajúceho šetrenie v hospodárstve s prípadom TSE

SEKCIA 1 POUČENIE O TSE

Transmisívne spongiformné encefalopatie (ďalej len „TSE“) sú všetky prenosné (transmisívne) spongiformné encefalopatie s výnimkou tých, ktoré sa vyskytujú u človeka.

Bovinná spongiformná encefalopatia (ďalej len „BSE“)

BSE je fatálna neurodegeneratívna choroba dospelého hovädzieho dobytku (ďalej len „HD“) zapríčinená priónmi. Prióny sú abnormálne infekčné bielkoviny, ktoré sa hromadia v centrálnom nervovom systéme (ďalej len „CNS“) bez imunitnej odpovede hostiteľa a spôsobujú nevyliciteľné patologické zmeny v CNS.

Klasická BSE sa vyskytuje po konzumácii kontaminovaného krmiva priónmi. Klasická BSE je jedinou formou TSE, u ktorej je preukázané, že sa jedná o zoonózu a spôsobuje nevyliciteľnú Creutzfeldt-Jakobovu chorobu (ďalej len „CJD“). Prenáša sa prostredníctvom krmiva s obsahom nervového tkaniva z postihnutých zvierat (prióny sú odolné voči bežným spracovateľským postupom pri výrobe krmiva). Neexistuje žiadny dôkaz o priamom prenose medzi zvieratami (horizontálny prenos) a je malá pravdepodobnosť, že sa BSE prenáša z matky na potomstvo (vertikálny prenos).

Atypická BSE sa prirodzene a sporadicky vyskytuje vo všetkých populáciách HD. Počet prípadov atypickej BSE je zanedbateľný a prípady boli identifikované iba u staršieho HD pri intenzívnom monitoringu BSE. Keďže možnosť prenosu pôvodcu atypickej formy BSE nebola cez krmivo vylúčená, odporúča sa dodržiavať opatrenia na zníženie rizika prenosu BSE na zvieratá.

Scrapie - Klusavka (ďalej len „scrapie“)

Scrapie je fatálna neurodegeneratívna choroba dospelých oviec a kôz zapríčinená priónmi. Prióny sa hromadia v CNS bez imunitnej odpovede hostiteľa a spôsobujú tam nevyliciteľné patologické zmeny.

Klasická scrapie je považovaná za infekčnú medzi zvieratami. Prenáša sa orálnou cestou prostredníctvom krmiva s obsahom nervového tkaniva z postihnutých jedincov a priamo medzi zvieratami (horizontálny prenos) a z matky na potomstvo (vertikálny prenos). Neexistujú žiadne dôkazy o súvislosti medzi scrapie a humánnymi TSE a predstavuje iba nízke riziko pre zdravie ľudí.

Atypická scrapie by podľa spoločného stanoviska EFSA (European Food Safety Authority) a ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) mohla byť len málo alebo vôbec nie nákazlivá a prirodzene sa ojedinele vyskytuje v populácii oviec a kôz.

Zvierat'om podozrivým z nakazenia TSE sa rozumie živé, zabité alebo uhynuté zviera, ktoré vykazuje alebo vykazovalo nervové poruchy, alebo progresívne zhoršovanie celkového stavu spojené s narušením centrálného nervového systému a u ktorého informácie získané na základe klinického vyšetrenia, reakcie na liečbu, vyšetrenia post mortem alebo laboratórne vyšetrenia ante alebo post mortem nedovoľujú stanoviť alternatívnu diagnózu.

Podozrenie na BSE u HD vzniká, ak je výsledok špecifického rýchleho testu na BSE pozitívny. **Podozrenie na TSE** vzniká u ovce a kozy, ak je výsledok špecifického rýchleho testu na TSE pozitívny.

Inkubačná doba je pri TSE veľmi dlhá a môže sa pohybovať od 2 do 10 rokov v závislosti od veľkosti infekčnej dávky, vnímavosti zvierat'a a stresových faktorov.

Klinické príznaky TSE sú rozmanité. Pre BSE je typické narušenie funkcií CNS, prejavujúce sa zmenou chovania (nepokoj, kopanie, agresivita, separácia od stáda), poruchou koordinácie pohybov, záškľbami svalov, výrazným chudnutím pri zachovanej chuti k príjmu krmiva,

slabosťou až neschopnosťou vstať. Pre scrapie je typické úporné svrbenie (škriabanie a šúchanie prevažne panvových končatín, bedier a hlavy), zmeny v správaní, depresia, podráždenosť, agresivita, chvenie a nekoordinované pohyby. Všetky TSE končia úhynom zvierat'a.

Diagnózu pri podozrení na TSE je možné potvrdiť vo vzorke časti mozgu (medulla oblongata) uhynutého alebo zabitého zvierat'a histopatológiou a imunochemickými metódami vrátane imunohistochemickej (IHC) metódy a Western blotu. V rámci monitoringu TSE u uhynutých zvierat sa využívajú rýchle testy (ELISA). Doteraz neexistuje žiadna metóda, ktorá by umožňovala potvrdiť prítomnosť pôvodcu TSE u živých zvierat!

Terapia TSE v súčasnosti neexistuje. Symptomatická liečba je pri TSE neúčinná. Nakazené zvieratá po niekoľkých týždňoch od prvých klinických príznakov hynú s nervovými príznakmi na kachexiu a celkovú vyčerpanosť, alebo musia byť humánne utratené. Základom pre ochranu zvierat proti TSE je prevencia.

1.1 História a šírenie TSE

BSE bola u HD prvýkrát zistená v roku 1986 vo Veľkej Británii. V nasledujúcich rokoch bola potvrdená aj u iných druhov zvierat a bolo preukázané, že sa jedná o zoonózu spôsobujúcu nový variant nevyliciteľnej choroby CJD u ľudí, ktorý bol popísaný v roku 1996. Vzhľadom na mieru rizika BSE pre zdravie ľudí a zvierat, od mája 1998 platia celoeurópske opatrenia týkajúce sa špecifických pravidiel na prevenciu, monitoring, kontrolu a eradikáciu BSE.

Svetová organizácia pre zdravie zvierat (ďalej len „OIE“) na základe analýzy rizika BSE, v máji 2014 prijala rezolúciu č. 18, v ktorej uznala, že SR spĺňa všetky požiadavky na dosiahnutie štatútu krajiny so zanedbateľným rizikom BSE.

Dňom 22.10.2014 bol SR vykonávacím rozhodnutím Komisie (EÚ) č. 2014/732 uznaný **štatút zanedbateľného rizika BSE**. Plnením podmienok dohľadu nad BSE v zmysle požiadaviek OIE a Európskej komisie (ďalej len „EK“), si SR udržiava štatút zanedbateľného rizika BSE do súčasnosti.

OIE v máji 2015 zmenilo kapitolu o BSE v Zákonníku zdravia suchozemských zvierat, podľa ktorej „Na účely uznávania štatútu podľa rizika BSE sa z BSE vylučuje atypická forma BSE ako choroba, ktorá sa údajne vyskytuje spontánne vo všetkých populáciách HD vo veľmi nízkej miere“. Následne sa nariadením (EÚ) č. 2016/1396 zo dňa 18. augusta 2016 zmenili kritériá, podľa ktorých sa uznávajú štatúty BSE a atypickú formu BSE nezahŕňajú.

SR 15. februára 2011 predložila EK žiadosť o prehodnotenie svojho ročného programu monitorovania BSE. Vzhľadom na splnenie všetkých požiadaviek stanovených v nariadení (ES) č. 999/2001, sa vykonávacím rozhodnutím komisie (EÚ) č. 2011/358 zo dňa 17. júna 2011, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie komisie (ES) č. 2009/719, v ktorom sa určitým členským štátom povoľuje prehodnotiť svoje ročné programy monitorovania BSE, EK povolila SR prehodnotenie svojho ročného programu monitorovania BSE do súčasnej formy od roku 2011.

Scrapie bola diagnostikovaná u oviec dávno pred prvým prípadom BSE a je rozšírená po celom svete. Od roku 2002 bol v EÚ zavedený aktívny monitoring TSE u malých prežúvavcov. V súčasnosti prebieha neustály výskum nových foriem TSE.

Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (ďalej len „EFSA“) zverejnil v auguste 2014 stanovisko v ktorom uvádza, že je nepravdepodobné očakávať zníženie výskytu klasickej scrapie bez efektívnej identifikácie a vyradovania chorých zvierat a uplatňovania účinného programu zameraného na genetickú rezistenciu oviec voči scrapie a predložil EK odporúčania s cieľom zníženia výskytu klasickej scrapie.

EFSA v auguste 2015 zverejnil vedecké stanovisko, podľa ktorého neexistujú žiadne dôkazy o súvislosti medzi scrapie a humánnymi TSE. Jediným zoonotickým pôvodcom TSE, je klasická forma BSE.

EFSA v júli 2017 odporúčala vo vedeckom stanovisku zohľadniť genetickú rezistenciu voči klasickej scrapie u kôz pri likvidácii zvierat v chove s potvrdenou klasickou scrapie.

Atypická scrapie bola popísaná v roku 1998 v Nórsku ako Nor98, svojím priebehom sa odlišovala od dovtedy známych foriem scrapie. Odvtedy boli diagnostikované nové prípady atypických foriem scrapie. EFSA zverejnil v júli 2021 vedeckú správu o analýze 2-ročného povinného intenzívneho monitorovania atypickej scrapie, z ktorej vyplýva, že atypická scrapie je len málo alebo vôbec nie nákazlivá choroba.

V posledných rokoch sa v Európe výskyt BSE a klasickej scrapie výrazne znížil, vďaka úspešnej implementácii účinných kontrolných opatrení a monitoringu TSE.

SEKCIA 2 ZÁKONNÉ PRÁVOMOCI

2.1 Právny rámec pre Pohotovostný plán je na základe týchto dokumentov:

Legislatíva EÚ:

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001** z 22. mája 2001, ktorým sa stanovujú pravidlá prevencie, kontroly a eradikácie niektorých prenosných spongiformných encefalopatií v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 999/2001“)
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004** z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 853/2004“)
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 625/2017** o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmovínového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č.1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429, (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách) v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) č. 625/2017“)
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009** z 21. októbra 2009, ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov a odvodených produktov neurčených pre ľudskú spotrebu a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1774/2002 (nariadenie o vedľajších živočíšnych produktoch) v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 1069/2009“)
- **Nariadenie Komisie (EÚ) č. 142/2011** z 25. februára 2011, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009, ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov a odvodených produktov neurčených na ľudskú spotrebu a ktorým sa vykonáva smernica Rady (ES) č. 97/78, pokiaľ ide o určité vzorky a predmety vyňaté spod povinnosti veterinárnych kontrol na hraniciach podľa danej smernice v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) č. 142/2011“)

- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 690/2021** z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Program pre vnútorný trh, konkurencieschopnosť podnikov vrátane malých a stredných podnikov, oblasť rastlín, zvierat, potravín a krmív a európsku štatistiku (Program pre jednotný trh) a ktorým sa zrušujú nariadenia (EÚ) č. 99/2013, (EÚ) č. 1287/2013, (EÚ) č. 254/2014 a (EÚ) č. 652/2014 v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) č. 690/2021“)
- **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 429/2016** z 9. marca 2016 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat v platnom znení (ďalej len „nariadenie (EÚ) č. 429/2016“)
- **Rozhodnutie Komisie (ES) č. 2007/453** z 29. júna 2007, ktorým sa stanovuje štatút členských štátov, tretích krajín alebo ich regiónov podľa rizika BSE v platnom znení (ďalej len „rozhodnutie komisie (ES) č. 453/2007“)
- **Rozhodnutie Komisie (ES) č. 2009/719** z 28. septembra 2009, ktorým sa určitým členským štátom povoľuje prehodnotiť svoje ročné programy monitorovania BSE v platnom znení (ďalej len „rozhodnutie komisie (ES) č. 2009/719“)
- **Vykonávacie Rozhodnutie Komisie (EÚ) č. 2014/732** zo dňa 22. októbra 2014, ktorým sa mení rozhodnutie 2007/453/ES, pokiaľ ide o štatút Bulharska, Estónska, Chorvátska, Lotyšska, Luxemburska, Maďarska, Malty, Portugalska a Slovenska podľa rizika BSE (ďalej len „vykonávacie rozhodnutie komisie (EÚ) č. 2014/732“)
- **Nariadenie Rady (ES) č. 1099/2009** o ochrane zvierat počas usmrčovania v platnom znení (ďalej len „nariadenie (ES) č. 1099/2009“)

Legislatíva SR:

- **Zákon č. 39/2007 Z. z.** o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 39/2007 Z. z.“)
- **Zákon č. 79/2015 Z. z.** o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch“)
- **Zákon č. 280/2017 Z. z.** z 12. októbra 2017 o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 280/2017 Z. z.“)
- **Nariadenie vlády SR č. 432/2012 Z. z.**, ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat počas usmrčovania v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 432/2012 Z. z.“)
- **Nariadenie vlády SR č. 107/2008 Z. z.** z 12. marca 2008 o úhrade za vykonanie štátnych veterinárnych činností súkromnými veterinárnymi lekármi v znení neskorších zmien (ďalej len „nariadenie vlády č. 107/2008 Z. z.“)
- **Vyhláška MPRV SR č. 18/2012 Z. z.** z 13. januára 2012 o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky MPRV SR č. 49/2015 Z. z., č. 102/2017 Z. z. (ďalej len „vyhláška č. 18/2012 Z. z.“)
- **Vyhláška MPRV SR č. 20/2012 Z. z.** z 13. decembra 2012, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytku v znení Vyhlášky MPRV SR č. 50/2015 Z. z., č. 105/2017 Z. z., č. 52/2020 Z. z. (ďalej len „vyhláška č. 20/2012 Z. z.“)
- **Vyhláška MPRV SR č. 206/2007 Z. z.** zo 04. apríla 2007, o klasifikácii jatočne opracovaných tiel HD, jatočne opracovaných tiel oviec, o odbornej príprave a osvedčení o odbornej spôsobilosti (ďalej len „vyhláška MP SR č. 206/2007 Z. z.“)

Súvisiace pokyny a dokumenty ŠVPS SR:

- **Metodický pokyn ŠVPS SR č. 23/2008 verzia č. 15.0** aktualizovaný dňa 08.03.2021, ktorým sa ustanovujú postupy na výkon kontrol krížového plnenia v znení neskorších zmien (ďalej len „MP č. 23/2008“)
- **Sadzobník laboratórnej diagnostiky** vydaný ŠVPS SR, platný od 1.1.2022
- **Plán veterinárnej prevencie a ochrany štátneho územia Slovenskej republiky na rok 2022** (ďalej len „VPO“)
- **Usmernenie ŠVPS SR č. 03239/2018-331,338** zo dňa 10.10.2018 vo veci Zabíjanie zvierat pre súkromnú domácu spotrebu (ďalej len „usmernenie č. 03239/2018“).
- **Schéma štátnej pomoci na úhradu škôd** spôsobených usmrtením zvierat v dôsledku nariadeného opatrenia č. XA126/2008, ktorá je zverejnená na internetovej stránke MP SR <http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=161&id=528> (ďalej len „schéma štátnej pomoci“)
- **Usmernenie ŠVPS SR č. 1622/2/2012-264** z 16.7.2012 dodržiavanie požiadaviek pri odstraňovaní uhynutých zvierat a potvrdzovanie zvierat na odpisovanie v CEHZ
- **Národný program eradikácie** niektorých transmisívnych spongiformných encefalopatií (TSE) v Slovenskej republike pre rok 2022 (ďalej len „Program TSE“)
- **Metodický pokyn ŠVPS SR č. 06/2021/260**, na výkon Národného programu eradikácie niektorých transmisívnych spongiformných encefalopatií (TSE) v Slovenskej republike pre rok 2022 (ďalej len „MP pre TSE“).

Kompetentné orgány štátnej správy vo veterinárnej oblasti SR (ďalej len „orgány veterinárnej správy“) a to Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len „ŠVPS SR“) a Regionálne veterinárne a potravinové správy (ďalej len „RVPS“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení a uplatňovanie pohotovostného plánu.

2.2 Hlásenie o podozrení z výskytu TSE

Na základe § 37 ods. 2 písm. a) bod 1. zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník/držiteľ zvierat povinný bezodkladne hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na TSE, úhyn zvierat a s podozrením na TSE a umožniť jeho vyšetrenie.

Nariadenie (ES) č. 853/2004 ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu v prílohe II. oddiele 2 bode 3 stanovuje prevádzkovateľovi (zodpovednému pracovníkovi) na bitúnku povinnosť bezodkladne oznámiť úradnému veterinárnemu lekárovi (veterinárnemu inšpektorovi RVPS) akúkoľvek pochybnosť, týkajúcu sa zdravia zvierat a (takéto podozrivé zviera musí byť prevedené do izolačného koterca). V prípade podozrenia alebo potvrdenia TSE a nariadenia opatrení po potvrdení choroby pozitívnym laboratórnym vyšetrením je cieľom nariadených opatrení eradikovať chorobu.

2.3 Opatrenia pri podozrení

V prípade vyslovenia podozrenia na TSE, veterinárny inšpektor RVPS vykoná do 24 hodín veterinárnu kontrolu na mieste v hospodárstve, z ktorého pochádzalo zviera diagnostikované rýchlym testom na TSE a epizootologické šetrenie pri podozrení na TSE (príloha 4) a nariadi opatrenia na mieste podľa § 14 ods. 2 písm. a) zákona č. 39/2007 Z. z.

RVPS nariadi pri podozrení z výskytu TSE opatrenia na zabránenie šírenia choroby, najmä:

- zákaz premiestnenia zvierat,

- obmedzenie uvádzania na trh produktov živočíšneho pôvodu,
- izoláciu zvierat,
- usmrtenie zvierat,
- odstránenie a likvidáciu tiel uhynutých a utratených zvierat.

Následne miestne príslušná RVPS nariadi predbežné opatrenia podľa § 8 ods. 3 písm. e) v zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 39/2007 Z. z. a článku 12 nariadenia (ES) č. 999/2001 podľa prílohy č. 5 tohto pohotovostného plánu (Operačný manuál pre TSE).

2.4 Opatrenia po potvrdení výskytu choroby TSE

Pokiaľ je výskyt TSE úradne potvrdený, veterinárny inšpektor vykoná epizootologické šetrenie po potvrdení TSE (vzory tlačív v prílohe 4) a RVPS nariadi opatrenia podľa § 8 ods. 3 písm. e) a § 17 ods. 3 zákona č. 39/2007 Z. z., článku 13 a prílohy VII kapitoly B nariadenia (ES) č. 999/2001 a prílohy č. 5 tohto pohotovostného plánu (Operačný manuál pre TSE).

2.5 Systém hlásenia choroby

Na základe § 37 ods. 2 písm. a) bod 1 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník/držiteľ zvierat povinný bezodkladne hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na TSE, úhyn zvierat a s podozrením na TSE a umožniť jeho vyšetrenie.

Na základe § 37 ods. 2. písm. a) bod 3 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník/držiteľ zvierat povinný zabezpečiť prevenciu, kontrolu a eradikáciu TSE a preukázať výsledky vyšetrení príslušnému orgánu veterinárnej správy.

V prípade porušenia právnych predpisov sa vlastník/držiteľ zvierat dopustí podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z. z. priestupku a podľa § 50 správneho deliktu.

Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona 39/2007 Z. z. hlavný veterinárny lekár hlási do 24 hodín priamo Európskej Komisii (ďalej len „EK“), Svetovej organizácii pre zdravie zvierat (ďalej len „OIE“) a členským štátom Európskej Únie (ďalej len „EÚ“) každý indexový (primárny) prípad BSE a podľa ods. 2 hlási v prvom pracovnom dni každého týždňa (sekundárne) prípady BSE na EK a všetkým členským štátom EÚ.

V zmysle článku 6 ods. 2 nariadenia (ES) č. 999/2001, každý členský štát prostredníctvom Stáleho veterinárneho výboru informuje EK a ostatné členské štáty o výskyte TSE inej než BSE.

V zmysle článku 6 ods. 2 nariadenia (ES) č. 999/2001, každý členský štát prostredníctvom Stáleho veterinárneho výboru informuje EK a ostatné členské štáty EÚ o výskyte TSE inej než BSE.

Každý prípad TSE zistený u oviec s genotypom ARR/ARR a u kôz, ktoré zapíšu S/D aspoň na jednu alelu na kodón 146 a/alebo K aspoň na jednu alelu na kodón 222 (ovce a kozy sa považujú za rezistentné voči klasickej scrapie), sa musí okamžite hlásiť EK.

2.6 Asistencia polície

Podľa § 16 zákona č. 39/2007 Z. z. sú príslušníci policajného zboru povinní poskytnúť súčinnosť pri zabránení šírenia choroby a pri jej eradikácii, ak o to orgán veterinárnej správy, veterinárny inšpektor alebo úradný veterinárny lekár požiada.

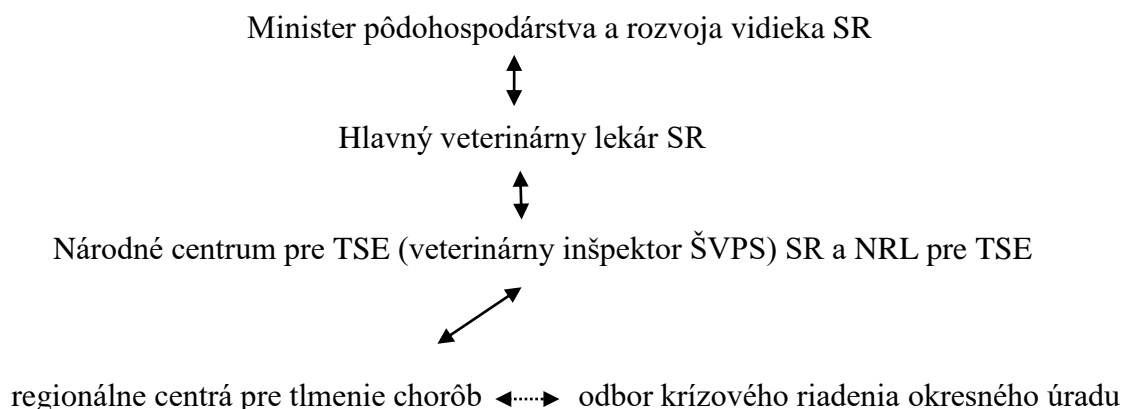
SEKCIA 3 FINANČNÉ ZABEZPEČENIE

Pohotovostný plán je finančne zabezpečený na základe platnej legislatívy z týchto zdrojov:

- mzdové náklady zamestnancov orgánov veterinárnej správy, ako aj zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách zo štátneho rozpočtu SR.
- náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál z **rozpočtových zdrojov RVPS**,
- dotácie chovateľom poskytované z **rozpočtu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR** (ďalej len „ministerstvo“) podľa zákon č. 280/2017 Z. z. a podľa § 45 zákona č. 39/2007 Z. z., ktorý upravuje úhradu škody vlastníkovi zvierat v dôsledku nariadených opatrení pri výskyte chorôb zvierat,
- kofinancovanie finančných prostriedkov súvisiacich s monitoringom a eradikáciou TSE z **rozpočtu EÚ** so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva a nariadenie (EÚ) č. 690/2021,
- náklady súvisiace s usmrtením, odstránením kadáverov a kontaminovaného materiálu a sanitáciou hradí **majiteľ zvierat** a následne na základe písomnej žiadosti majiteľa zvierat môže ministerstvo poskytnúť dotáciu (vyplatenie odškodnenia) majiteľovi zvierat podľa § 45 zákona č. 39/2007 Z. z..

SEKCIA 4 HIERARCHIA KONTROLNÝCH ORGÁNOV

- 4.1 Zodpovednosť za kontrolu TSE na území SR má minister ministerstva. Výkonom kontroly je poverený hlavný veterinárny lekár.
- 4.2. Hlavný veterinárny lekár splnomocňuje veterinárneho inšpektora ŠVPS SR (ďalej len „národné centrum“), aby vypracoval a aktualizoval pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu TSE.
- 4.3 Ministerstvo schvaľuje a reviduje národný pohotovostný plán, ktorý predkladá ŠVPS SR.
- 4.4 V prípade výskytu TSE bude splnomocnený veterinárny inšpektor ŠVPS SR riadiť všetky činnosti v súlade s príkazmi hlavného veterinárneho lekára.
- 4.5 Regionálne centrá pre tlmenie chorôb (ďalej len „regionálne centrá“) sú zodpovedné za kontrolu TSE v rámci svojho územia.

SEKCIA 5 NÁRODNÉ CENTRUM PRE TLMIENIE CHORÔB

Zriaďuje sa až v prípade vypuknutia choroby (podľa závažnosti a rozsahu) na základe rozhodnutia ŠVPS SR – hlavného veterinárneho lekára.

5.1 Hlavný veterinárny lekár s podporou národného centra je zodpovedný za:

- riadenie regionálnych centier pre tlmenie chorôb
- styk s diagnostickými laboratóriami
- zabezpečenie realizácie pohotovostného plánu
- zabezpečenie výcvikových programov a nominovanie pracovníkov pre verejné výcvikové programy
- zabezpečenie osvetových kampaní
- riadenie ostatných orgánov v prípade potvrdenia choroby
- styk s médiami
- informovanie Svetovej organizácie pre zdravie zvierat (ďalej len „OIE“).
- informovanie a styk s EK
- informovanie kompetentnej authority členského štátu v prípade, že zviera (zvieratá) z kohorty je (sú) na území iného štátu
- informovanie kompetentnej authority iného členského štátu EÚ v prípade, že bola TSE potvrdená u zvierat'a (zvierat), ktoré boli dovezené z územia tohto členského štátu EÚ
- mobilná jednotka na usmrcovanie zvierat.

5.2 Hlavný veterinárny lekár je oprávnený v naliehavých prípadoch priamo riadiť každého veterinárneho lekára, ktorý vykonáva odborné veterinárne činnosti na území SR.

5.3 Národné centrum je vybavené:

- potrebným zariadením a materiálom ku komunikácii – telefón, mail, počítač a iné
- mapami a iným materiálom potrebným na riadenie eradikácie prípadu TSE
- mobilná jednotka na usmrcovanie zvierat.

SEKCIA 6 KONTROLA NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI

6.1 Za kontrolu výskytu TSE na regionálnej úrovni je zodpovedný regionálny veterinárny lekár v spolupráci s veterinárnym inšpektorom pre zdravie zvierat, ktorý pracuje ako inšpektor (obvykle inšpektor pre zdravie zvierat), ktorý je prostredníctvom regionálneho veterinárneho lekára zodpovedný priamo hlavnému veterinárnemu lekárovi SR.

Umiestnenie centra je také, aby sa personál, ktorý pracuje mimo centra mohol ľahko dostať do každého hospodárstva v rámci oblasti, ktorú má pod kontrolou a vrátiť sa v priebehu dňa (obvykle je to sídlo RVPS alebo niektoré z jeho pracovísk).

Existuje 40 RVPS a ich centier, ktoré sledujú a kontrolujú zdravotný stav zvierat na svojom území.

Mapa znázorňuje územie, ktoré pokrýva každé regionálne centrum (príloha č. 3).

6.2 Regionálne centrá sú vybavené potrebnými zariadeniami a zásobami, aby mohli okamžite zasiahnuť v prípade podozrenia a potvrdenia prípadu TSE.

Zoznam formulárov a písomností používaných centrami je v prílohe č. 4.

Povinnosti regionálneho centra:

- styk s národným centrom
- zabezpečenie šetrenia v spolupráci so skupinou odborníkov pre TSE (príloha č. 2)
- udržiavanie spojenia s Národným referenčným laboratóriom pre TSE (ďalej len „NRL pre TSE“) v súvislosti s odberom a transportom vzoriek
- transport vzoriek do diagnostického laboratória
- výkon úradných kontrol nad hospodárstvom a nad všetkými prácami v hospodárstve vrátane ohodnotenia škôd, usmrtenia a odstránenia usmrtených zvierat v prípade eradikácie TSE.

6.3 Regionálne centrum zodpovedá za:

- nariadenie opatrení v prípade podozrenia na výskyt TSE
- nariadenie opatrení v prípade potvrdenia TSE
- úradnú kontrolu nad dezinfekciou a čistením priestorov, materiálu a dopravných prostriedkov
- úradnú kontrolu nad hospodárstvom v zmysle nariadených opatrení
- úradnú kontrolu dodržiavania obmedzenia premiestňovania
- úradnú kontrolu nad usmrcovaním a odstraňovaním usmrtených zvierat
- udržiavanie spojenia s políciou, prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov (bitúnky, rozrábky, výrobné...) a spracovateľskými závodmi (kafilériami)
- usporiadanie a zúčastňovanie sa na cvičeniach pre úspešnú eradikáciu prípadov TSE
- implementovanie nariadených opatrení a ochranu životného prostredia.

6.4 Regionálne centrum má takéto zloženie

- epizootologický tím
- administratívny tím
- eradikačný tím, ktorého členom je aj veterinárny inšpektor ochrany zvierat
- kontrolný tím

6.5 Regionálne centrum bude v kontakte s národným centrom.

6.6 Regionálne centrum bude plne podporovať skupinu odborníkov pre TSE pri ich šetrení a bude s ňou v kontakte, aby sa určila správna stratégia eradikácie prípadu TSE.

SEKCIA 7 SKUPINA ODBORNÍKOV PRE TSE

7.1 Skupina odborníkov pre TSE (ďalej len „skupina odborníkov“) s podrobnými znalosťami o TSE je vytvorená v spolupráci s Národným centrom a NRL pre TSE (príloha č. 2).

7.2 Skupina odborníkov má nasledujúce povinnosti:

- v prípade potvrdenia prípadu TSE na základe požiadania spracovať v súčinnosti s regionálnym centrom epizootologické šetrenie a na základe šetrenia vykonanom epizootologickým tímom regionálneho centra a po zhodnotení rizika poskytnúť odborné postupy
- v priebehu eradikácie prípadu TSE sa zaoberať konkrétnymi problémami, tak ako sa objavujú a poskytovať rady vedúcemu regionálneho centra

- dopĺňať si odborné znalosti pri zvládnutí naliehavých prípadov TSE v rámci SR a rozvíjať nové stratégie kontroly a techniky, ak je to potrebné
- školiť a poskytovať odborné rady ostatnému personálu.

7.3 Skupina odborníkov pre TSE poskytuje pomoc regionálnemu centru pri vypracovaní epizootologickej správy z prípadu TSE, ktorá obsahuje minimálne:

- situáciu v hospodárstve s pozitívnym prípadom TSE
- počet a kategórie zvierat v hospodárstve a ich spôsob chovu
- stanovenie a výber zvierat do kohorty pri BSE
- určenie skupín zvierat u malých prežúvavcoch na vyšetrenie na genotypizáciu pri klasickej scrapie
- počet klinicky postihnutých zvierat
- umiestnenie hospodárstva a jeho vzťah s ostatnými hospodárstvami
- premiestňovanie (zvierat, krmív, podstielky, hnoja a živočíšnych produktov) z hospodárstva a do hospodárstva
- šetrenie pôvodu krmiva.

Na základe týchto zistení poskytnú vedúci skupiny odborníkov informácie regionálnemu centru a národnému centru o:

- možnom pôvode TSE
- podmienkach k vytvoreniu kohorty
- hospodárstvach, v ktorých je možný výskyt zvierat spadajúcich do kohorty pri BSE
- opatreniach a ich kontrole, ktoré sa musia vykonať za účelom tlmenia choroby a jej eradikácie.

7.4 Skupina odborníkov nie je zodpovedná za usmrtenie a odstraňovanie usmrtených zvierat a iné rutinné opatrenia v hospodárstvach. Tieto úlohy sú povinnosťou regionálneho centra.

SEKCIA 8 ĽUDSKÉ ZDROJE

8.1 SR má dostatok ľudských zdrojov vrátane laboratórneho personálu, zariadenia a infraštruktúry na zabezpečenie rýchlej a efektívnej eradikácie prípadov TSE.

8.2 Regionálne centrum vedie zoznam veterinárnych lekárov a administratívnych pracovníkov, ktorí môžu byť privolaní v prípade potvrdenia TSE.

SEKCIA 9 SMERNICE PRE ZAMESTNANCOV

9.1 Operačný manuál pre TSE je v prílohe č. 5.

SEKCIA 10 DIAGNOSTICKÉ LABORATÓRIÁ

10.1 Národné referenčné laboratórium pre TSE (NRL pre TSE)
Pod Dráhami 918
960 86 Zvolen

NRL pre TSE plní funkcie a úlohy podľa článku 100 nariadenia (EÚ) č. 625/2017.

Existuje systém priamej komunikácie medzi NRL pre TSE, hlavným veterinárnym lekárom, národným centrom, skupinou odborníkov a regionálnym centrom.

10.1.1 Referenčné laboratórium spoločenstva pre TSE je konzorcium medzi subjektom IZSPLVA a ISS (ďalej len „referenčné laboratórium spoločenstva“) so sídlom v Taliansku:

Istituto Zooprofilattico Sperimentale del Piemonte, Liguria e Valle d'Aosta (IZSPLVA)
Via Bologna 148
10154 Turín

Istituto Superiore di Sanità (ISS)
Viale Regina Elena 299
00161 Rím

Referenčné laboratórium spoločenstva plní funkcie a úlohy podľa článku 92 nariadenia (EÚ) č. 625/2017.

SEKCIA 11 VÝCVIKOVÉ PROGRAMY

11.1 Pre veterinárnych inšpektorov, úradných veterinárnych lekárov, technických asistentov a administratívny pomocný personál orgánov veterinárnej správy je zavedený jednotný program školení pre eradikáciu prípadu TSE.

Školenie pre skupinu odborníkov pre TSE a pre veterinárnych inšpektorov národného centra je organizované v rámci programu kurzov o epidemických ochoreniach v celej EÚ a zahŕňa patogenézu, klinickú a laboratórnu diagnostiku, epidemiológiu, monitoring a všeobecné a špecifické kontrolné opatrenia.

Tréningové cvičenia pre veterinárnych inšpektorov a ostatných zamestnancov organizuje skupina odborníkov pre TSE.

Tréningový program zahŕňa:

- diagnostiku TSE
- postupy v hospodárstvach s podozrivými a potvrdenými prípadmi TSE
- epizootologické šetrenie
- sledovanie a surveillance
- postupy v národnom centre
- postupy v regionálnych centrách
- ochranu zvierat v čase usmrtenia v hospodárstvach s reštrikčnými opatreniami
- tvorbu a uchovávanie záznamov na všetkých stupňoch
- komunikáciu a hlásenia v rámci organizačnej štruktúry
- funkcie regionálnych centier a skupiny odborníkov pre TSE
- účinný rozhodovací proces
- notifikáciu a postupy publicity.

Úradné školenia sa uskutočňujú pravidelne za účelom podporovania informovanosti a spôsobilosti a s cieľom zabezpečiť, aby novým pracovníkom správy boli na začiatku ich kariéry poskytnuté teoretické a praktické vedomosti o TSE a všetkým pracovníkom aby boli poskytnuté aktuálne informácie v súvislosti s problematikou TSE.

11.2 Okrem takýchto pravidelne sa uskutočňovaných úradných školení, sa uskutočňujú v päťročných intervaloch simulačné cvičenia, pohotovostné cvičenia v reálnom čase, ktoré simulujú, pokiaľ možno čo najrealistickejšie postupy eradikácie prípadov TSE. Efektívnosť každého pohotovostného cvičenia je v reálnom čase vyhodnotená, je pripravená správa a skúsenosti sa využívajú na zdokonalenie plánovania následných výcvikových programov.

SEKCIA 12 PUBLICITA / INFORMOVANIE VEREJNOSTI O TSE

12.1 Zabezpečiť rozsiahlu informovanosť o riziku TSE, o jeho ekonomických dôsledkoch a klinických príznakoch a takto podporiť okamžité hlásenie prvých podozrení prítomnosti choroby a prijatie potrebných opatrení.

- a) Prednášky o TSE sú určené pre odbornú verejnosť a sú k dispozícii vo forme tlačенých materiálov, videí na elektronických nosičoch, na portále ŠVPS SR kde je popísané klinické ochorenie, jeho epizootológia, postupy hlásenia, opatrenia na tlmenie uplatňované v EÚ, vrátane vyplácania kompenzácií a informácie o nálezovej situácii v EÚ, susedných štátoch, ostatných členských štátoch EÚ a krajinách s ktorými EÚ obchoduje.
- b) Doškoloňovacie kurzy sú poskytované podľa bodu a) veterinárnym lekárom v praxi zameraných na prežúvavce, veterinárnym inšpektorom, pracovníkom zamestnaných na bitúnkoch a osobám, ktoré inými spôsobmi môžu prísť do kontaktu s prežúvavcami.
- c) Informačné kampane sú určené pre chovateľov, prevádzkovateľov zberných stredísk zvierat, prevádzkovateľov bitúnkov, inseminátorov a prepravcov zvierat, ktorí navštevujú chovy a v priebehu svojej práce sú v pravidelnom kontakte s vnímavými zvieratami. V kampaniach sa zdôrazňuje riziko TSE, klinické symptómy TSE a nutnosť okamžitého hlásenia, ak je podozrenie z tejto choroby a na možnosť kompenzácií.

SEKCIA 13 PLATNOSŤ

Tento Pohotovostný plán sa uplatňuje od **01.01.2022**.

Týmto sa ruší Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu niektorých transmisívnych spongiformných encefalopatií (TSE) v Slovenskej republike pre rok 2021 z augusta 2021.

SEKCIA 14 PRÍLOHY

- 1) Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat
- 2) Skupina odborníkov pre TSE
- 3) Mapa znázorňujúca územie, ktoré pokrývajú regionálne centrá pre tlmenie chorôb
- 4) Zoznam formulárov a vzory tlačív a písomností používaných regionálnymi centrami
- 5) Operačný manuál pre TSE
- 6) Regionálne centrá pre tlmenie chorôb
- 7) Vybavenie regionálnych centier pre tlmenie chorôb
- 8) Vybavenie veterinárneho inšpektora vykonávajúceho šetrenie v hospodárstve s prípadom TSE.

Príloha č. 1

Národné centrum pre tlmenie chorôb zvierat

Jeho zriadenie nariaďuje hlavný veterinárny lekár ŠVPS SR iba v prípade potvrdenia TSE a na základe jej závažnosti a rozsahu.

Štátna veterinárna a potravinová správa SR
Botanická 17
843 12 Bratislava

Tel. : +421 2 602 57 212, fax : +421 2 602 57 242

E-mail : bires@svssr.sk, cvo.SVFA@svps.sk

Vedúci centra: prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

Príloha č. 2

Skupina odborníkov pre TSE:

MVDr. Dominika Mihálová (Boďová) – ŠVPS SR
MVDr. Zuzana Bajsová – ŠVPS SR

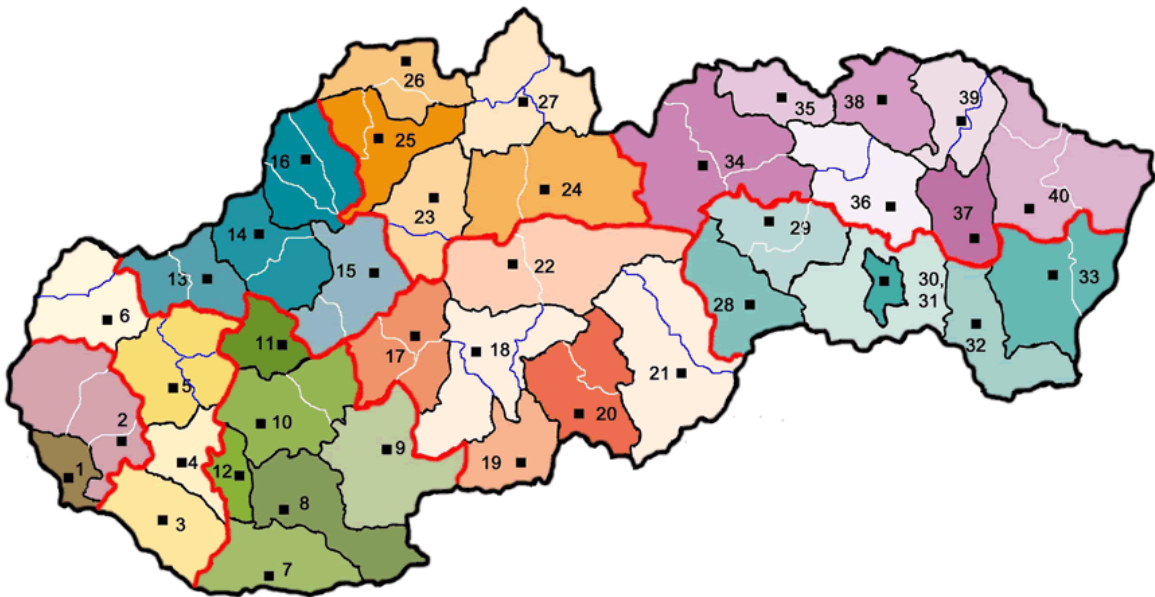
MVDr. Valerián Kvokačka – RVPS Prešov
MVDr. Milan Cikrai – RVPS Banská Bystrica
MVDr. Martin Mikuláš – RVPS Liptovský Mikuláš
MVDr. Silvia Horváthová – RVPS Košice - okolie

MVDr. Martin Mojžiš – ŠVPÚ Dolný Kubín
Ing. Daniela Korytárová – NRL pre TSE

Príloha č. 3

Mapa znázorňujúca územie, ktoré pokrývajú regionálne centrá pre TSE

1	Bratislava	14	Trenčín	27	Dolný Kubín
2	Senec	15	Púchov	28	Rožňava
3	Dunajská Streda	16	Prievidza	29	Spišská Nová Ves
4	Galanta	17	Žiar nad Hronom	30	Košice – mesto
5	Trnava	18	Zvolen	31	Košice – okolie
6	Senica	19	Veľký Krtíš	32	Trebišov
7	Komárno	20	Lučenec	33	Michalovce
8	Nové Zámky	21	Rimavská Sobota	34	Poprad
9	Levice	22	Banská Bystrica	35	Stará Ľubovňa
10	Nitra	23	Martin	36	Prešov
11	Topoľčany	24	Liptovský Mikuláš	37	Vranov nad Topľou
12	Šaľa	25	Žilina	38	Bardejov
13	Nové Mesto nad Váhom	26	Čadca	39	Svidník
				40	Humenné

Príloha č. 4

Zoznam formulárov a vzorov tlačív a písomností používaných regionálnymi centrami

Názov formulára a písomností
a) Epizootologické šetrenie pri podozrení na BSE
b) Predbežné opatrenia pri podozrení na BSE
c) Epizootologické šetrenie po potvrdení BSE
d) Opatrenia po potvrdení BSE
e) Potvrdenie o klinickej prehliadke zvierat'a - podozrenie na BSE
f) Úradný záznam o usmrtení zvierat pri eradikácii BSE
g) Úradný záznam o priebežnej a záverečnej dezinfekcii
h) Zrušenie nariadených opatrení pri BSE po splnení
i) Záverečná správa o priebehu a eradikácii BSE
j) Epizootologické šetrenie pri výskyte scrapie
k) Predbežné opatrenia pri podozrení na scrapie
l) Opatrenia po potvrdení klasickej formy scrapie
m) Potvrdenie o klinickej prehliadke zvierat'a - podozrenie na TSE
n) Opatrenia na genotypizáciu v chove s klasickou scrapie
o) Opatrenia na zabitie zvierat po genotypizácii v chove s klasickou scrapie
p) Opatrenia po potvrdení atypickej formy scrapie
r) Úradný záznam o usmrtení zvierat pri eradikácii TSE
s) Úradný záznam o priebežnej a záverečnej dezinfekcii
t) Zrušenie nariadených opatrení pri scrapie po splnení
u) Záverečná správa o priebehu a eradikácii TSE
v) Žiadanka na veterinárne laboratórne vyšetrenie TSE

Dokumenty sú uverejnené na www.svssr.sk » portál » príписы » 260 – OKKEVF » TSE » Aktuálne » 2022 » Národný pohotovostný plán pre TSE

Operačný manuál pre TSE

1. Systém hlásenia choroby

Na základe § 37 ods. 2 písm. a) bod 1 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník/držiteľ zvierat povinný bezodkladne hlásiť orgánu veterinárnej správy každé podozrenie na TSE, úhyn zvierat a s podozrením na TSE a umožniť jeho vyšetrenie.

Na základe § 37 ods. 2 písm. a) bod 3 zákona č. 39/2007 Z. z. je vlastník/držiteľ zvierat povinný zabezpečiť prevenciu, kontrolu a eradikáciu TSE a preukázať výsledky vyšetrení príslušnému orgánu veterinárnej správy.

V prípade porušenia právnych predpisov sa vlastník/držiteľ zvierat dopustí podľa § 48 zákona č. 39/2007 Z. z. priestupku a podľa § 50 správneho deliktu.

Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona 39/2007 Z. z. hlavný veterinárny lekár hlási do 24 hodín priamo Európskej Komisii (ďalej len „EK“), Svetovej organizácii pre zdravie zvierat (ďalej len „OIE“) a členským štátom Európskej Únie (ďalej len „EÚ“) každý indexový (primárny) prípad BSE a podľa ods. 2 hlási v prvom pracovnom dni každého týždňa (sekundárne) prípady BSE na EK a všetkým členským štátom EÚ.

V zmysle článku 6 ods. 2 nariadenia (ES) č. 999/2001, každý členský štát prostredníctvom Stáleho veterinárneho výboru informuje EK a ostatné členské štáty o výskyte TSE inej než BSE.

V zmysle článku 6 ods. 2 nariadenia (ES) č. 999/2001, každý členský štát prostredníctvom Stáleho veterinárneho výboru informuje EK a ostatné členské štáty EÚ o výskyte TSE inej než BSE.

Každý prípad TSE zistený u oviec s genotypom ARR/ARR a u kôz, ktoré zapíšu S/D aspoň na jednu alelu na kodón 146 a/alebo K aspoň na jednu alelu na kodón 222 (ovce a kozy sa považujú za rezistentné voči klasickej scrapie), sa musí okamžite hlásiť EK.

2. Predbežné opatrenia v prípade vyslovenia podozrenia z TSE (BSE, scrapie)

2.1 Epizootologické šetrenie

Postup šetrenia

Úradný veterinárny lekár – veterinárny inšpektor (ďalej len „veterinárny inšpektor“) príslušnej RVPS:

- nariadi chovateľovi/držiteľovi zvierat vykonať súpis všetkých prežúvavcov v hospodárstve podľa ich individuálnych identifikačných čísiel,
- vykoná podrobné klinické vyšetrenie všetkých prežúvavcov v hospodárstve,
- vykoná epizootologické šetrenie prípadu podozrenia na TSE,
- pri výkone šetrenia v hospodárstve s podozrením na TSE, musí mať so sebou vybavenie podľa operačného manuálu pre TSE (príloha č. 8),
- nariadi aby sa mlieko a mliečne výrobky, ak sú určené na kŕmenie prežúvavcom a pochádzajú z oviec a kôz z hospodárstva s podozrivým zvieratkom, od dátumu, keď sa predpokladá prítomnosť TSE, až do sprístupnenia výsledkov potvrdzujúcich vyšetrení, používali iba v rámci tohto hospodárstva.

Ak je na hospodárstve podozrenie na TSE u HD, oviec alebo kôz pre všetky ostatné HD, ovce a kozy z daného hospodárstva platí úradné obmedzenie pohybu až dotedy, kým nebudú k dispozícii výsledky konfirmačných a diskriminačných vyšetrení.

V čase, keď sa vyšetrowanie začne a v prípade, že klinické príznaky svedčia na TSE, musí byť okamžite informovaná príslušná RVPS a národné centrum, aby sa mohli urobiť prípravy pre zvládnutie ochorenia.

2.2 Nariadenie opatrení pre premiestňovanie zvierat

Po príchode do hospodárstva musí veterinárny inšpektor vlastníkovi alebo držiteľovi zvierat nariadiť opatrenia na mieste podľa § 14 ods. 2 zákona č. 39/2007 Z. z.:

- všetky prežúvavce v hospodárstve musia byť umiestnené vo svojich priestoroch, prípadne premiestnené na miesto, kde môžu byť izolované,
- žiadne prežúvavce nesmú vstúpiť na hospodárstvo alebo opustiť hospodárstvo,
- nakladanie s krmivom v prípade klasickej scrapie – obmedziť použitie mlieka a mliečnych výrobkov na kŕmenie na príslušnom hospodárstve.

Vlastník/držiteľ zvierat musí byť usmernený, že aj po výkone epizootologického šetrenia, je naďalej povinný viesť evidenciu všetkých prežúvavcov podľa kategórií a ušných čísiel v hospodárstve. Okamžitá úradná kontrola sa týka iba hospodárstva, v ktorom je vyslovené podozrenie na TSE.

Ak existuje oficiálne podozrenie na TSE u HD, oviec a kôz na hospodárstve, na všetok ostatný HD, ovce a kozy z tohto hospodárstva sa vzťahuje úradné obmedzenie premiestňovania až do získania výsledkov konfirmačných (potvrdzujúcich) vyšetrení.

Ak sa preukáže, že je pravdepodobné, že hospodárstvo, kde sa zviera nachádzalo v čase podozrenia na TSE, nie je hospodárstvom, kde by sa zviera mohlo nakaziť TSE, príslušná RVPS môže rozhodnúť o tom, že úradné obmedzenie premiestňovania sa bude vzťahovať len na zviera podozrivé z TSE.

Pokiaľ veterinárny inšpektor príslušnej RVPS rozhodne, že možnosť ochorenia z TSE nemôže byť vylúčená, je zviera (pokiaľ je ešte nažive) usmrtené a jeho mozog a všetky ostatné tkanivá, ktoré určí veterinárny inšpektor, sú odobraté a odoslané do NRL TSE k vyšetreniu v súlade s vyšetrovacími metódami stanovenými v čl. 20 a v prílohe X kapitola C nariadenia (ES) č. 999/2001.

Všetky časti tela podozrivého zvierat'a sa musia uchovať pod úradnou kontrolou, kým sa nepotvrdí negatívna diagnóza alebo sa musí zlikvidovať v súlade s nariadením (ES) č. 1069/2009.

Vyššie uvedené **opatrenia zostanú v platnosti, kým sa úradne nevyhlási TSE.**

Hospodárstvo, v ktorom je podozrenie na TSE, musí byť uzavreté a strážené, čo zabezpečí vlastník/držiteľ zvierat, aby sa zabránilo možnému presunu, prípadne odcudzeniu zvierat, ktoré sú v hospodárstve. Toto opatrenie trvá až do ďalšieho písomného opatrenia príslušnej RVPS.

2.3 Epizootologické šetrenie

Epizootologické šetrenie by malo byť vykonané za účelom zistenia:

- obdobia, počas ktorého sa mohlo ochorenie TSE vyskytovať v hospodárstve,
- možného pôvodu TSE v hospodárstve a identifikovania iných hospodárstiev so zvieratami, ktoré sa mohli nakaziť alebo kontaminovať z rovnakého zdroja, predovšetkým krmiva

- potomstva infikovaného zvierat'a a jeho prípadného premiestnenia na miesto terajšieho výskytu a zistenia dátum tohto premiestnenia
- stanovenia kohorty u HD v zmysle nariadenia (ES) č. 999/2004, „kohorta“ znamená skupinu hovädzieho dobytku, ktorej súčasťou sú:
 - a) zvieratá narodené v tom istom stáde ako postihnutý jedinec HD a v priebehu 12 mesiacov predchádzajúcich narodeniu postihnutého jedinca HD alebo nasledujúcich po jeho narodení a
 - b) zvieratá, ktoré v priebehu akéhokoľvek obdobia počas prvého roku svojho života boli chované spolu s postihnutým jedincom HD v priebehu prvého roku jeho života
- za účelom zistenia premiestnenia zvierat z príslušného hospodárstva, ak sú zahrnuté do kohorty.

2.4 Klinické vyšetrenie

Pred klinickým vyšetrením zvierat v hospodárstve si úradný veterinárny lekár oblečie ochranný odev a obuv a zabezpečí osobnú dezinfekciu. Ochrana pri práci je zabezpečená tak, ako je stanovená pre bitúcky – spracovateľské závody.

Veterinárny inšpektor pred vyšetrením musí porovnať zoznamy jednotlivých druhov a kategórií zvierat v hospodárstve podľa ich identifikačných čísiel z CEHZ s fyzickým (skutočným) stavom zvierat v hospodárstve:

- hovädzí dobytok: býky, kravy, výkrmový dobytok, mladý chovný dobytok, vysokoteľné jalovice, teľatá,
- ovce: bahnice, barany, jarky, jahničky, baránky, jahňatá,
- kozy: capy, kozy, kozľatá.

Je potrebné urobiť podrobné klinické vyšetrenie všetkých zvierat podozrivých z ochorenia na TSE, ako aj iných príznakov ochorenia, nervové poruchy, alebo progresívne zhoršovania celkového stavu spojené s narušením centrálného nervového systému.

Pasúce sa zvieratá by mali byť podľa možností vyšetrené na mieste, kde sa zvyčajne zdržiavajú.

2.5 Odber vzoriek

Odber úradných vzoriek určených na testovanie TSE (ďalej len „vzorky na TSE“) musí byť vykonaný podľa posledného vydania *Manuálu štandardov na diagnostické testy a vakcíny OIE*. Každá odobratá vzorka na TSE musí byť vložená do samostatného obalu štandardnej vzorkovnice z NRL pre TSE. Každá vzorkovnica musí byť označená na obale tak, aby bolo možné identifikovať príslušné zviera, z ktorého vzorka pochádza.

Odber vzoriek na TSE zabezpečí príslušná RVPS alebo pracovník NRL pre TSE.

Na vyšetrenie TSE sa zasiela:

- a) **celá hlava** ovce alebo kozy (s kožou a vždy s ušnými známkami):
 - pri **podozrení** na TSE (suspektný prípad), besnotu a listeriózu,
 - vzorka sa nedá odobrať, **neskoro nahlásený úhyn** (najmä v letných mesiacoch),
 - z **infikovaných hospodárstiev** klasickou scrapie (odporúčané),
 - z neinfikovaných hospodárstiev TSE vo výnimočných prípadoch so súhlasom RVPS

alebo nariadené RVPS.

Oddelenie hlavy v hlavovom kĺbe z uhynutého zvierat'a musí byť vykonané tak, aby došlo k čo najmenšiemu množstvu odrezkov mäsa a ďalších tkanív zvierat'a a aby bolo zabránené výtoku telových tekutín do vonkajšieho prostredia.

Šetrné oddelenie hlavy zvierat'a je možné spraviť tak, aby sa dala vzorka na vyšetrenie zvierat'a odobrať cez foramen magnum bez porušenia veľkých krčných vên, artérií, pažeráka a trachei a minimálnej kontaminácie prostredia krvou a obsahom tráviaceho traktu, spôsobom vedenia rezu v dorzálnej časti hlavy medzi hlavu a prvým krčným stavcom (atlas) – pričom oddeľovací rez najlepšie mäsiarskym nožom sa vedie po tracheu, veľké krčné cievy a pažerák, hlava sa zalomí smerom ventrálnym čo najviac a vzorka sa dá pohodlne odobrať.

b) u HD časť mozgového kmeňa s neporušenou oblasťou obex spolu s časťou predĺženej miechy,

c) u oviec a kôz časť mozgového kmeňa s neporušenou oblasťou obex spolu s časťou predĺženej miechy a malého mozgu (mozočka).

Pri odbere časti mozgového kmeňa s neporušenou oblasťou obex cez foramen magnum špeciálnou lyžicou sa postupuje nasledovne:

- oddelenú hlavu umiestnime v obrátenej polohe (temennou kosťou smerom dolu)
- manuálne uvoľníme časť miechy, ktorá vyčnieva z obnaženého tylového otvoru od mozgovej pleny a odstránime prípadné krvné zrazeniny
- vsunieme špeciálnu odberovú lyžičku do priestoru medzi miechou a pevnou plenou v uhle asi 45 ° a zasunieme 7-8 cm smerom dolu a súčasne dopredu
- rotáciou lyžičky uvoľníme postranné vetvy nervových zväzkov
- narovnaním lyžičky do vodorovnej polohy a pohybom mierne vpred oddelíme potrebnú časť mozgového kmeňa (obrázok 1, 2) a vyberieme vytiahnutím lyžičky
- odobratý materiál vložíme do prepravnej vzorkovnice.

Vzorky mozgového tkaniva musia byť odobraté tak skoro po smrti, ako je to možné.

Obrázok 1

*Mozgový kmeň po odstránení mozočku z
a) dorzálneho a b) laterálneho pohľadu.*

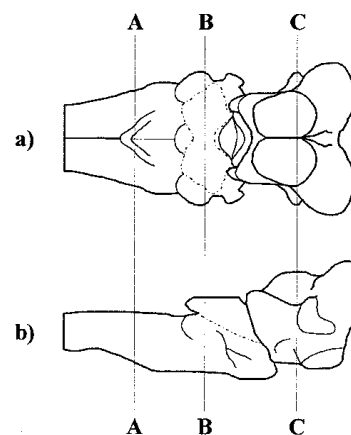
Odporúčaná úroveň rezov:

A-A = úroveň obex,

B-B = úroveň pedunculus cerebellaris caudalis,

C-C = stredný mozog - úroveň colliculus rostralis

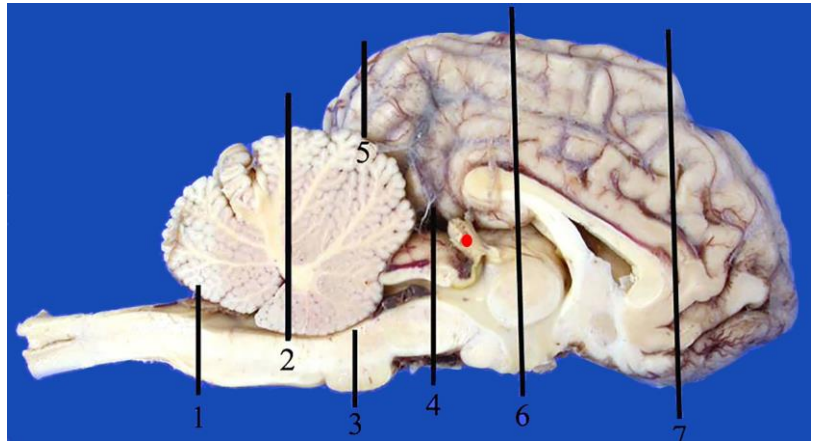
*(Manual of Diagnostic Tests and Vaccines
for Terrestrial Animals, OIE, 2018)*

Obrázok 2

Mozgová hemisféra HD z laterálnej strany:

- 1 - medulla oblongata na úrovni obexu,
- 2 - cerebellum,
- 3 - pons na úrovni mozočku,
- 4 - stredný mozog na úrovni colliculus rostralis,
- 5 - tylový lalok,
- 6 - diencefalon na talamickej úrovni,
- 7 - frontálny lalok.

(web: *Gross and histopathological pitfalls found in the examination of 3,338 cattle brains submitted to the BSE surveillance program in Brazil (scielo.br), 2018*)

2.6 Odosielanie materiálu a preprava vzoriek

Prepravu vzoriek na laboratórne vyšetrenie zabezpečí príslušná RVPS alebo NRL pre TSE. Vzorky na laboratórne vyšetrenie sa odosielajú bezprostredne po ukončení odberu od určených zvierat na testovanie. Vzorky musia byť skladované a prepravované za takých teplotných podmienok, aby nedošlo k ich znehodnoteniu.

V prípade zasielania celej hlavy na vyšetrenie sa hlava vloží do **nepriepustného obalu**, ktorý sa označí štítkom s miestom odberu (CEHZ farmy), identifikačným číslom zvierat'a a číslom žiadanky.

Vzorka predĺzenej miechy sa vloží do **uzatvárateľnej vzorkovnice** pre vzorky na TSE poskytnutej z NRL pre TSE. Vzorkovnice sa označia celým jedinečným číslom zvierat'a, CEHZ farmy a dátumom odberu. Takto označené vzorkovnice sa vložia do transportného termoboxu s chladiacou vložkou označeného a určeného iba pre prepravu vzoriek na TSE.

Každú vzorku na TSE musí sprevádzať aktuálna a riadne vyplnená **žiadanka** na veterinárne laboratórne vyšetrenie TSE (príloha 4). Za úplné a čitateľné vyplnenie žiadanky zodpovedá úradný veterinárny lekár, poverený príslušnou RVPS, ktorý vykonal odober vzorky na TSE.

V prípade podozrivého zvierat'a je potrebné vyplniť osobitnú žiadanku (pre každé zviera) a vyznačiť, že sa jedná o zviera „podozrivé z TSE“ a postup konzultovať s NRL pre TSE.

Národné referenčné laboratórium pre TSE v SR:

Pod Dráhami 918

960 86 Zvolen

Telefón/fax: +421 45 5320803-4 – ústredňa, +421 45 5332486

Mail: labtse@svuzv.sk, korytarova@svuzv.sk a svuzv@svuzv.sk.

NRL pre TSE je spôsobilé vykonávať diagnostiku TSE u vnímavých zvierat (HD, oviec, kôz, farmových zvierat a voľne žijúcich zvieratách) zo vzoriek nervového a lymfatického tkaniva pomocou skriningových imunochemických a konfirmačných metód podľa rozsahu akreditácie uvedeného v prílohe „Osvedčenia o akreditácii č. S-166“ s platnosťou do 5.11.2025, v zmysle prílohy X nariadenia (ES) č. 999/2001 a nariadenia (EÚ) č. 625/2017.

2.7 Hlásenie národnému centru

Po ukončení predbežného vyšetrenia a odobratí úradných vzoriek, veterinárny inšpektor vyplní predbežné hlásenie a zašle ho emailom a nahlási telefonicky národnému centru na ŠVPS SR (email: jozef.bires@svps.sk a dominika.bodova@svps.sk).

2.8 Činnosť v období do doručenia laboratórnych výsledkov

Vlastník/držiteľ, musí byť informovaný o tom, že pokiaľ budú známe výsledky testov, môže SVL navštevovať hospodárstvo a ošetriť v ňom choré zvieratá.

Opatrenia uvedené vyššie (bod 2.1, 2.2) zostanú v platnosti, kým sa úradne nevytlúči TSE.

Hospodárstvo, v ktorom je podozrenie na TSE, musí byť uzavreté a strážené, čo zabezpečí vlastník/držiteľ zvierat, aby sa zabránilo možnému presunu, prípadne odcudzeniu zvierat v hospodárstve. Toto opatrenie trvá až do nariadenia ďalšieho písomného opatrenia RVPS.

2.9 Výsledky laboratórneho vyšetrenia

2.9.1 Negatívny výsledok

Ak sú laboratórne výsledky konfirmačných testov negatívne, opatrenia nariadené RVPS môžu byť okamžite **písomne** zrušené.

2.9.2 Potvrdenie pozitívneho výsledku

Ak výsledky vyšetrenia konfirmačnými testami potvrdia výskyt BSE alebo scrapie, postupuje sa ďalej podľa uvedeného v bode 3. operačného manuálu pre TSE.

RVPS zriadi regionálne centrum a informuje ŠVPS SR, ktorá podľa potreby aktivuje skupinu odborníkov.

3. Potvrdenie prípadu TSE

3.1 Hlásenie prípadu TSE

Každý členský štát EÚ pravidelne informuje EK a ostatné členské štáty EÚ o pozitívnych prípadoch TSE.

Regionálne centrum pripraví pre národné centrum podklady pre hlásenie, ktoré musia obsahovať minimálne nasledovné podrobnosti:

- dátum vzniku podozrenia na TSE
- dátum potvrdenia prípadu TSE
- laboratórne metódy a protokoly použité pre potvrdenie choroby
- hospodárstvo, v ktorom je úradne potvrdené TSE (názov, CEHZ, adresa, súradnice)
- počet preživavcov každého druhu a kategórie v danom hospodárstve
- počet potvrdených prípadov TSE.

Do 24 hodín od potvrdenia prípadu TSE (okrem atypickej formy scrapie) bude podané hlásenie OIE.

Príslušné národné a regionálne veterinárne organizácie budú takisto upovedomené o skutočnosti, že TSE bola úradne potvrdená. Podľa potreby budú urobené vyhlásenia pre médiá.

3.2 Regionálne centrum

Ak je úradne potvrdený prípad TSE, regionálne centrum začne pracovať v čo najrýchlejšom čase a najúčinnším spôsobom.

V regionálnom centre bude k dispozícii mapa územia s vyznačením hospodárstiev so zvieratami, ktoré spadajú do kohorty a označením počtu kusov zvierat.

Veterinárny inšpektor, zodpovedný za chod regionálneho centra, oboznámi zamestnancov regionálneho centra s dosiahnutými výsledkami a s prípadnými problémami.

Veterinárny inšpektor zodpovedný za chod regionálneho centra, každý deň pošle písomné hlásenie do národného centra s dosiahnutými výsledkami pri eradikácii BSE.

3.3 Opatrenia nasledujúce po potvrdení prípadu TSE

1. Pokiaľ je výskyt TSE úradne potvrdený, nariadenia sa bezodkladne nasledujúce opatrenia:
 - a) všetky časti tela zvierat sa zlikvidujú v súlade s nariadením (ES) č. 1069/2009 s výnimkou materiálu uchovávaného pre potreby záznamov v súlade s prílohou III kapitola B nariadenia (ES) č. 999/2001, ak ešte nebolo zviera zlikvidované
 - b) v prípade HD sa vykoná šetrenie v súlade s prílohou VII kapitola B ods. 1 písm. a) nariadenia (ES) č. 999/2001 na určenie všetkých rizikových zvierat a určia sa zvieratá v kohorte a ak sa jedná o kravu potomstvo narodené v období dvoch rokov pred klinickým začiatkom ochorenia alebo po ňom.
 - c) u oviec (kôz) sa vykoná šetrenie na určenie všetkých rizikových zvierat v súlade s prílohou VII kapitola B ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 999/2001 rodičia, pokiaľ je možné ich identifikovať a v prípade samíc všetky embryá, vajíčka a posledné potomstvo zvierat, u ktorého bola potvrdená nákaza.
2. Až do zavedenia opatrení uvedených v odseku 1 písm. b) a c) je hospodárstvo, v ktorom sa zviera nachádzalo v dobe, keď bol výskyt TSE potvrdený, umiestnené pod úradnú kontrolu a celkové premiestňovanie zvierat vnímavých k TSE a produktov živočíšneho pôvodu získaných z týchto zvierat z hospodárstva alebo na hospodárstvo podlieha povoleniu príslušného regionálneho centra, so zreteľom na zaistenie okamžitého spätného vyhľadania a identifikácie príslušných zvierat a produktov živočíšneho pôvodu. Tieto opatrenia sa neuplatňujú v prípade potvrdenej atypickej scrapie.
3. Majitelia sú za stratu zvierat alebo zlikvidovaných produktov živočíšneho pôvodu v súlade s čl. 12 ods. 1 písm. a) a c) ods. 2 nariadenia (ES) č. 999/2001 na základe písomnej žiadosti (podanej na ministerstvo) majiteľa zvierat odškodnení po splnení a zrušení nariadených opatrení.
4. Vlastník alebo držiteľ zvierat v zmysle § 37 zákona č. 39/2007 Z. z. musí spolupracovať s orgánom veterinárnej správy a musí poskytnúť orgánom veterinárnej správy potrebnú osobnú alebo vecnú pomoc a vhodné materiálne a technické podmienky pre vykonanie veterinárnych činností.

3.4 Rozšírenie obmedzení na premiestňovanie zvierat

Ak má veterinárny inšpektor dôkaz, že hospodárstvo, kde sa postihnuté zviera nachádzalo v dobe, keď bol výskyt TSE potvrdený, pravdepodobne nie je hospodárstvom, kde bolo zviera vystavené TSE, môže príslušný úrad rozhodnúť, že aj iné hospodárstva alebo len hospodárstvo, kde bolo zviera vystavené TSE, sú/je umiestnené pod úradnú kontrolu.

3.5 Ocenenie vnímavých zvierat v hospodárstvach s potvrdeným prípadom BSE

Vlastníkovi alebo držiteľovi hospodárstva sú nariadené opatrenia podľa § 8 ods. 3 písm. e) zákona č. 39/2007 Z. z., v ktorých sa mu nariadi:

- a) vykonať súpis zvierat a zistenie váhy zvierat s ich identifikačnými číslami na hospodárstve, ktoré budú usmrtené
- b) usmrtenie a odstránenie zvierat uvedených v odstavci 3.3 bod 1 písm. a) až c) tohto manuálu.

4. Eradikácia BSE u HD

V prípade zistenia pozitívneho prípadu na farme veterinárny inšpektor RVPS vykoná na príslušnom hospodárstve:

1. Šetrenie, na základe ktorého sa rozhodne, ktoré zvieratá budú zaradené do kohorty a bezpečne utratené pri eradikácii BSE v súlade s ustanovením v ods. 6 a následne neškodne zlikvidované/odstránené v schválenom spracovateľskom závode v zmysle nariadenia (ES) č. 1069/2009.

2. Dohľadanie zdrojov krmív alebo iného zdroja, ktoré mohlo byť zdrojom infikovania zvierat

- toto šetrenie sa uskutoční vo všetkých stádach, kde bolo pozitívne zviera chované/držané, hlavne za obdobie prvého roku života tohto pozitívneho zvierat'a,
- jedná sa o krmivá, ktorých súčasťou je bielkovina živočíšneho pôvodu – mliečne krmne zmesi, doplnkové krmne zmesi (ďalej len „DKZ“). Jedná sa o miešarne krmných zmesí, ktoré majú povolenie na zapracovanie živočíšnych bielkovín (napr. rybia múčka, krvné produkty, živočíšne tuky, želatína, dikalcium fosfát, ...) obchodné a distribučné sklady, prípravovne krmív a sklady u chovateľa.

2. Definuje sa kohorta ako je uvedené v bode 2.3 tohto manuálu (príloha I nariadenia (ES) č. 999/2001).

Do potravinovej kohorty patria zvieratá, ktoré v priebehu prvého roka života pozitívneho zvierat'a boli kŕmené rovnakým krmivom ako pozitívne zviera. Rovnakým krmivom sa myslí iba také krmivo, ktoré obsahuje živočíšnu bielkovinu. Za takéto krmivo možno považovať:

- krmivo, v ktorom na základe šetrenia pravdepodobne bola použitá spracovaná živočíšna bielkovina, rybia múčka, živočíšny tuk alebo krvné produkty, želatína, dikalcium fosfát
- mliečna náhrada, ktorá bola tukovaná živočíšnym tukom (mliečna náhrada, bez použitia živočíšnych tukov, je z hľadiska možného zdroja nakazenia BSE bezpredmetná, nakoľko mlieko je vo vzťahu k BSE nerizikovou potravinou a tým aj krmivom).

V zmysle kapitoly B prílohy VII nariadenia (ES) č. 999/2001, pokiaľ bola BSE potvrdená u samice, musí sa určiť jej potomstvo narodené v období dvoch rokov pred alebo po klinickom začiatku ochorenia na základe epizootologického šetrenia.

5. Eradikácia scrapie

V SR sa po potvrdení TSE a pri eradikácii choroby postupuje presne podľa Prílohy VII, III a X nariadenia (ES) č. 999/2001, ktoré sa priamo uplatňuje.

5.1 Opatrenia na farme po potvrdení prípadu TSE u oviec a kôz

5.1.1 Šetrenie

V prípade potvrdenia pozitívneho prípadu scrapie (klasickej alebo atypickej formy) musí príslušná RVPS na hospodárstve posledného výskytu zvierat'a (ovca/koza) vykonať epizootologické šetrenie.

Šetrením inšpektor RVPS určí „infikované hospodárstvo“ a identifikuje:

- a) všetky prežúvavce okrem oviec a kôz v hospodárstve zvierat'a, u ktorého bola nákaza TSE potvrdená (ďalej len „pozitívne zviera“)

- b) rodičov pozitívneho zvierat'a a pokiaľ je to možné, v prípade samice všetky embryá, vajíčka a posledné potomstvo pozitívneho zvierat'a
- c) všetky ďalšie ovce a kozy na hospodárstve pozitívneho zvierat'a okrem tých, ktoré sú uvedené v písmene b)
- d) možný pôvod choroby TSE a určenie ďalších hospodárstiev, v ktorých sú zvieratá, embryá a vajíčka, ktoré mohli byť infikované nositeľom TSE alebo zvieratá boli vystavené rovnakému krmivu alebo zdroju kontaminácie ako pozitívne zviera
- e) pohyb potenciálne kontaminovaných krmív, iných materiálov (napríklad trus, alebo trusom a výlučkami z infikovaných zvierat kontaminovaná podstielka) alebo akýchkoľvek iných prostriedkov prenosu, ktorými mohol byť pôvodca TSE prenesený do príslušného hospodárstva alebo z príslušného hospodárstva.

Ak existuje dôkaz, že hospodárstvo, na ktorom sa zviera zdržiavalo v čase podozrenia na TSE, pravdepodobne nie je hospodárstvom, v ktorom mohlo byť zviera vystavené chorobe TSE, príslušný orgán môže rozhodnúť, že pod úradnú kontrolu budú na základe šetrenia a podľa dostupných epizootologických informácií zaradené iné hospodárstva (súvisiace hospodárstva) alebo len hospodárstvo, na ktorom došlo k vystaveniu.

Ak bolo šetrením zistené, že sa mlieko a mliečne výrobky z uvedeného chovu používajú na kŕmenie zvierat, RVPS určí povinné obmedzujúce postupy na nakladanie s mliekom a mliečnymi výrobkami pochádzajúcimi od zvierat v hospodárstve v čase od dátumu potvrdenia prípadu TSE a dátumom ukončenia opatrení, ktoré sa majú vykonať v hospodárstve (nariadené opatrenia na eradikáciu určených zvierat).

5.1.2. Eradikácia

Príloha VII k nariadeniu (ES) č. 999/2001 v platnom znení (ďalej len „Príloha VII“) určuje presné postupy po potvrdení choroby TSE v prípadoch keď je:

- A. potvrdená TSE u oviec a kôz a nie je možné vylúčiť BSE
- B. potvrdená je klasická scrapie – je možné vylúčiť BSE a atypickú scrapie
- C. potvrdená atypická scrapie.

RVPS pri vykonávaní epizootologických šetrení a ďalších postupov po potvrdení choroby TSE spolupracuje so skupinou odborníkov pre TSE a podľa pokynov tohoto Pohotovostného plánu.

A. Postupy v prípade, keď je potvrdená TSE u oviec a kôz, ak nie je možné vylúčiť BSE

Bezodkladné usmrtenie a úplná likvidácia všetkých zvierat, embryí a vajíčok zistených na základe šetrenia podľa bodu 5.1.1 písm. b) a c) tohto Pohotovostného plánu a

- zvieratá usmrtené staršie ako 18 mesiacov musia byť testované na TSE podľa Prílohy III kapitoly a časti II bode 5 nariadenia (ES) č. 999/2001 v určenom predpísanom počte vzoriek a na základe výberu náhodnej vzorky a v súlade s tabuľkou,
- určí sa genotyp priónového proteínu u maximálne 50 ks,
- mlieko a mliečne výrobky pochádzajúce z oviec a kôz, ktoré sa majú zlikvidovať, z obdobia medzi dátumom potvrdenia a dátumom úplnej likvidácie zvierat musia byť zlikvidované v súlade s čl. 12 nariadenia (ES) č. 1069/2009.

Po usmrtení a úplnej likvidácii všetkých zvierat sa na hospodárstve uplatňujú požiadavky a postupy sprísneného, **intenzívneho monitoringu**:

1. testovanie zvierat starších ako 18 mesiacov na TSE (s výnimkou oviec s genotypom ARR/ARR):
 - ktoré boli v hospodárstve chované v čase potvrdenia prípadu TSE a ktoré boli zabitú na ľudskú spotrebu
 - ktoré uhynuli alebo boli usmrtené v hospodárstve, ktoré však neboli usmrtené v rámci kampane na eradikáciu ochorenia
2. obmedzujúcich opatrení týkajúcich sa umiestňovania zvierat, možností používania len určitých plemenných baranov a zárodočných produktov oviec a premiestňovania zvierat.

Podmienky a postupy sprísneného, intenzívneho monitoringu sa uplatňujú aj počas **dvoch nasledujúcich rokov** od dátumu ukončenia všetkých nariadených opatrení po potvrdení choroby TSE.

Podmienky sprísneného intenzívneho monitoringu sa na hospodárstvo budú naďalej uplatňovať:

- a. do dňa dosiahnutia statusu ARR/ARR u všetkých oviec v hospodárstve, ak sa v hospodárstve nechovajú žiadne kozy alebo
- b. počas obdobia dvoch rokov od dátumu ukončenia všetkých opatrení (nariadených RVPS na eradikáciu) ak sa v priebehu tohto dvojročného obdobia (okrem atypickej scrapie) nezistí žiadny prípad TSE.
- c. ak sa počas tohto dvojročného obdobia potvrdí prípad atypickej scrapie, na hospodárstvo sa vzťahujú opatrenia intenzívneho, sprísneného monitoringu určeného po potvrdení atypickej scrapie uvedené v časti C. tohto Pohotovostného plánu.

B. Postupy v prípade, keď je potvrdená klasická scrapie u oviec a kôz (je možné vylúčiť BSE a atypickú scrapie)

Mlieko a mliečne výrobky pochádzajúce zo zvierat, ktoré sa majú zlikvidovať alebo zabiť a ktoré sa nachádzali v hospodárstve medzi dátumom potvrdenia prípadu TSE a dátumom ukončenia nariadených opatrení, ktoré sa majú vykonať v hospodárstve, alebo mlieko a mliečne výrobky, ktoré boli získané z infikovaných čried/stád sa do zrušenia všetkých obmedzujúcich opatrení vrátane obdobia intenzívneho, sprísneného monitoringu nesmú použiť na kŕmenie prežúvavcov okrem kŕmenia prežúvavcov v rámci tohto infikovaného hospodárstva.

Následne uvádzanie takéhoto mlieka a mliečnych výrobkov ako krmiva pre neprežúvavce na trh sa obmedzuje len na územie SR.

Obchodný doklad priložený k zásielke (VŽP určené na kŕmenie) takéhoto mlieka a mliečnych výrobkov (VŽP) a obal musia byť jasne označené slovami „nesmie sa použiť na kŕmenie prežúvavcov“.

V hospodárstvach, kde sa chovajú prežúvavce, je používanie a skladovanie krmív s obsahom takéhoto mlieka a mliečnych výrobkov zakázané.

Voľne uložené krmivo obsahujúce takéto mlieko a mliečne výrobky je možné prepravovať dopravnými prostriedkami, ktoré súčasne neprepravujú krmivo pre prežúvavce.

SR pri svojom rozhodovaní o postupoch v rámci eradikácie TSE v prípadoch, kedy je možné vylúčiť BSE uprednostňuje nahradiť usmrtenie a úplnú likvidáciu identifikovaných zvierat podľa bodu 5.1.1 písm. b) a c) tohto Pohotovostného plánu ich zabitím na ľudskú spotrebu pri splnení a dodržiavaní požiadaviek podľa:

- Prílohy VII nariadenia (ES) č. 999/2001
- Národného programu eradikácie niektorých TSE v SR pre daný rok
- Metodického pokynu ŠVPS SR na výkon národného programu eradikácie niektorých TSE v SR pre daný rok.

V prípade, keď je možné vylúčiť BSE a atypickú scrapie a teda sa jedná o **klasickú scrapie** poskytuje Príloha VII nariadenia (ES) č. 999/2001 tieto možnosti postupov pri eradikácii choroby TSE:

B.1. usmrtenie a úplná likvidácia všetkých zvierat

B.1.1 bezodkladné usmrtenie a úplná likvidácia všetkých zvierat zistených na základe šetrenia podľa bodu 5.1.1 písm. b) a c) a

- zvieratá usmrtené staršie ako 18 mesiacov musia byť testované na TSE podľa Prílohy III kapitoly a časti II bode 5 nariadenia (ES) č. 999/2001 v určenom predpísanom počte vzoriek a na základe výberu náhodnej vzorky a v súlade s tabuľkou.
- určí sa genotyp priónového proteínu u maximálne 50 ks.

Jahňatám a kozľatám mladším ako tri mesiace je možné udeliť výnimku z okamžitého usmrtenia a úplnej likvidácie, ak sa tieto zabíjajú na ľudskú spotrebu najneskôr vo veku troch mesiacov.

Po usmrtení a úplnej likvidácii všetkých zvierat sa na hospodárstvo uplatňujú podmienky a postupy sprísneného, **intenzívneho monitoringu**:

1. testovanie zvierat starších ako 18 mesiacov na TSE (s výnimkou oviec s genotypom ARR/ARR):
 - ktoré boli v hospodárstve chované v čase potvrdenia prípadu TSE a ktoré boli zabitú na ľudskú spotrebu
 - ktoré uhynuli alebo boli usmrtené v hospodárstve, ktoré však neboli usmrtené v rámci kampane na eradikáciu ochorenia
2. obmedzujúcich opatrení týkajúcich sa umiestňovania zvierat, možností používania len určitých plemenných baranov a zárodočných produktov oviec a premiestňovania zvierat:
 - umiestňovanie zvierat do tohto hospodárstva na základe genotypu
 - podmienky pre používanie na základe genotypu vybranej skupiny plemenných baranov a zárodočných produktov oviec
 - podmienky premiestňovania zvierat.

Podmienky a postupy sprísneného, intenzívneho monitoringu sa uplatňujú aj počas **nasledujúcich dvoch rokov** od dátumu ukončenia všetkých nariadených opatrení po potvrdení choroby TSE.

B.1.2 nahradenie bezodkladného usmrtenia a úplnej likvidácie všetkých zvierat zistených na základe šetrenia ich zabitím na ľudskú spotrebu pri splnení týchto podmienok:

- zvieratá sa môžu zabiť na ľudskú spotrebu len v prevádzkarňach schválených pre zabíjanie domácich kopytníkov (ďalej len „bitúnok“) na území SR a

- všetky tieto zvieratá (zabité na ľudskú spotrebu) staršie ako 18 mesiacov musia byť testované na TSE.

Všetky zvieratá staršie ako 18 mesiacov ktoré uhynuli alebo boli utratené v nariadených opatrení musia byť testované na TSE.

Po zabití všetkých určených zvierat na ľudskú spotrebu sa na hospodárstvo uplatňujú podmienky a postupy sprísneného, **intenzívneho monitoringu**:

1. testovanie zvierat starších ako 18 mesiacov na TSE (s výnimkou oviec s genotypom ARR/ARR):
 - ktoré boli v hospodárstve chované v čase potvrdenia prípadu TSE a ktoré boli zabité na ľudskú spotrebu,
 - ktoré uhynuli alebo boli usmrtené v hospodárstve, ktoré však neboli usmrtené v rámci kampane na eradikáciu ochorenia
2. obmedzujúcich opatrení týkajúcich sa umiestňovania zvierat, možností používania len určitých plemenných baranov a zárodočných produktov oviec a podmienok premiestňovania zvierat:
 - umiestňovanie zvierat do tohto hospodárstva na základe genotypu,
 - podmienky pre používanie na základe genotypu vybranej skupiny plemenných baranov a zárodočných produktov oviec.

Podmienky a postupy sprísneného, intenzívneho monitoringu sa uplatňujú počas ďalších **dvoch rokov** od dátumu ukončenia všetkých nariadených opatrení po potvrdení choroby TSE.

Podmienky sprísneného intenzívneho monitoringu sa na hospodárstvo budú naďalej uplatňovať:

- a. do dňa dosiahnutia statusu ARR/ARR u všetkých oviec v hospodárstve, ak sa v hospodárstve nechovajú žiadne kozy alebo
- b. počas obdobia dvoch rokov od dátumu ukončenia všetkých opatrení (nariadených RVPS na eradikáciu) ak sa v priebehu tohto dvojročného obdobia (okrem atypickej scrapie) nezistí žiadny prípad TSE.
- c. ak sa počas tohto dvojročného obdobia potvrdí prípad atypickej scrapie, na hospodárstvo sa vzťahujú opatrenia intenzívneho, sprísneného monitoringu určeného po potvrdení atypickej scrapie uvedené v časti C. tohto Pohotovostného plánu.

B.2. usmrtenie a úplná likvidácia len vnímavých zvierat

B.2.1 U všetkých oviec prítomných v hospodárstve sa vykoná genotypizácia priónového proteínu, po ktorej nasleduje okamžité usmrtenie a úplná likvidácia všetkých zvierat, embryí a vajícok zistených na základe šetrenia s výnimkou:

- plemenných baranov s genotypom ARR/ARR
- oviec, nositeliek aspoň jednej alely ARR, ktoré sú určené výlučne na zabitie na ľudskú spotrebu
- plemenných bahnic, nositeliek aspoň jednej alely ARR a žiadnej alely VRQ a pokiaľ sú v čase šetrenia plemenné bahnice gravidné, následne vrhnutých jahniat, ak ich genotyp spĺňa požiadavky určené plemenným bahniciam (v tejto záťažke).

V prípade jahniat a kozliat mladších ako tri mesiace, ak sa zabíjajú na ľudskú spotrebu najneskôr vo veku tri mesiace, sa genotypizácia nevykonáva.

Zvieratá staršie ako 18 mesiacov usmrtené na účely likvidácie (na základe výsledkov genotypizácie) sa musia testovať na TSE na základe výberu náhodnej vzorky v súlade s tabuľkou v Prílohe III kapitole a časti II bode 5 nariadenia (ES) č. 999/2001.

B.2.2 nahradenie usmrtenia a úplnej likvidácie všetkých zvierat zistených na základe šetrenia ich zabitím na ľudskú spotrebu pri splnení podmienok:

- zvieratá sa zabijú na ľudskú spotrebu na území SR
- všetky zvieratá staršie ako 18 mesiacov zabitú na ľudskú spotrebu musia byť testované na TSE.

Odloženie genotypizácie a následné usmrtenie a úplnú likvidáciu (bodu B.2.1) alebo zabitie na ľudskú spotrebu (bodu B. 2.2) zvierat zistených na základe šetrenia s výnimkou najviac o tri mesiace v prípadoch, keď sa krátko pred začiatkom obdobia bahnenia potvrdí indexový prípad, ak sú bahnice, kozy a ich novorodené mláďatá počas celého obdobia chované oddelene od oviec a kôz z iných hospodárstiev.

Počas tohto najviac trojmesačného obdobia odloženia vykonávania uvedených úkonov musí byť v hospodárstve uplatňované podmienky sprísneného, intenzívneho monitoringu TSE vrátane testovania (s výnimkou oviec s genotypom ARR/ARR) všetkých nasledujúcich zvierat starších ako 18 mesiacov na TSE:

- a) zvieratá, ktoré boli v hospodárstve chované v čase potvrdenia prípadu TSE a ktoré boli zabitú na ľudskú spotrebu a
- b) zvieratá, ktoré uhynuli alebo boli usmrtené v hospodárstve, ktoré však neboli usmrtené v rámci kampane na eradikáciu ochorenia.

Po usmrtení a úplnej likvidácii všetkých zvierat alebo zabití všetkých zvierat na ľudskú spotrebu sa na hospodárstvo uplatňujú podmienky a postupy sprísneného, **intenzívneho monitoringu**:

1. testovanie zvierat starších ako 18 mesiacov na TSE (s výnimkou oviec s genotypom ARR/ARR):
 - ktoré boli v hospodárstve chované v čase potvrdenia prípadu TSE a ktoré boli zabitú na ľudskú spotrebu,
 - ktoré uhynuli alebo boli usmrtené v hospodárstve, ktoré však neboli usmrtené v rámci kampane na eradikáciu ochorenia
2. obmedzujúcich opatrení týkajúcich sa umiestňovania zvierat, možností používania len určitých plemenných baranov a zárodočných produktov oviec a premiestňovania zvierat):
 - umiestňovanie zvierat do tohto hospodárstva na základe genotypu,
 - podmienky pre používanie na základe genotypu vybranej skupiny plemenných baranov a zárodočných produktov oviec,
 - podmienky premiestňovania zvierat.

Podmienky a postupy sprísneného, intenzívneho monitoringu sa uplatňujú **počas dvoch rokov** od dátumu ukončenia všetkých nariadených opatrení po potvrdení choroby TSE definované.

Podmienky sprísneného intenzívneho monitoringu sa na hospodárstvo budú naďalej uplatňovať:

- a. do dňa dosiahnutia statusu ARR/ARR u všetkých oviec v hospodárstve, ak sa v hospodárstve nechovajú žiadne kozy alebo

- b. počas obdobia dvoch rokov od dátumu ukončenia všetkých opatrení (nariadených RVPS na eradikáciu) ak sa v priebehu tohto dvojročného obdobia (okrem atypickej scrapie) nezistí žiadny prípad TSE.
- c. ak sa počas tohto dvojročného obdobia potvrdí prípado atypickej scrapie, na hospodárstvo sa vzťahujú opatrenia intenzívneho, sprísneného monitoringu určeného po potvrdení atypickej scrapie uvedené v časti C. tohto Pohotovostného plánu.

C. Postupy v prípade, keď je potvrdená atypická scrapie

V prípade potvrdenia atypickej scrapie, sa na zvieratá ani na hospodárstvo nevťahujú opatrenia obmedzujúce premiestňovanie zvierat alebo zvýšený monitoring TSE. Zvieratá je možné zabíjať na ľudskú spotrebu bez obmedzení. Hospodárstvo nie je označené za infikované, ale za hospodárstvo s potvrdeným prípadom atypickej scrapie.

6. Usmrtenie zvierat kohorty HD pri BSE a usmrtenie oviec a kôz pri scrapie

Podľa článku 13 kapitoly IV a kapitoly A Prílohy VII nariadenia (ES) č. 999/2001 v súlade s nariadenými opatreniami podľa bodu 3. 3 tohto plánu po potvrdení výskytu BSE podľa rozhodnutia Národného centra pre tlmenie chorôb sa pristúpi k usmrteniu zvierat.

Pri usmrcovaní zvierat v rámci eradikácie BSE sa musia dodržiavať požiadavky ustanovené v nariadení Rady (ES) 1099/2009, v nariadení vlády SR č. 432/2012 Z. z. a v Štandardnom operačnom postupe na usmrcovanie zvierat (ďalej len „ŠOP“), súčasťou ktorého je akčný plán.

Pred začatím usmrcovania sa pripraví akčný plán podľa návodu v ŠOP.

Pri usmrcovaní zvierat a súvisiacich úkonoch sa zvieratá ušetria akejkoľvek bolesti, strachu alebo utrpenia, ktorým sa dá vyhnúť. Použitá metóda usmrcovania **nesmie** vzhľadom na typ nákazy poškodiť mozog.

Pri usmrcovaní zvierat sa odporúča použiť tieto metódy usmrcovania, ktoré sa vykonávajú podľa ŠOP.

- A. Smrtiaca injekcia
- B. Elektrický prúd použitý v dvoch fázach
- C. Kombinovaná metóda - omráčenie injekčnou aplikáciou a usmrtenie elektricky

Smrtiaca injekcia sa používa pri usmrcovaní:

- 1. malého počtu zvierat (napr. na pastve)
- 2. zvierat neschopných pohybu, ktoré sa usmrcujú na mieste
- 3. rabiátnych zvierat, ktoré sa omráčia pomocou anestetika cez narkotizačnú pušku a letálnou dávkou podanou injekčne priamo, kde zviera leží, alebo je omráčenie pomocou narkotizačnej pušky doplnené elektrickou metódou usmrtenia. (kombinovaná metóda)

Pri aplikácii smrtiacej injekcie musí byť zviera znehybnené, aby sa zaručila bezpečnosť vykonávajúceho personálu. Smrtiacu injekciu aplikuje iba veterinárny lekár v súlade so zákonom o lieku.

Usmrtenie elektrickým prúdom bez vykruvenia sa používa pri usmrcovaní väčšieho počtu zvierat. Tento spôsob sa vykoná podľa popísaného postupu v ŠOP.

V rámci epizootologického šetrenia bude potrebné odobrať ďalšie vzorky tkanív v zmysle metodického pokynu ŠVPS SR č. 4/2003 bezprostredne po usmrtení. Inštrukcie v takýchto prípadoch poskytne skupina odborníkov.

7. Likvidácia /odstraňovanie usmrtených zvierat

Na základe nariadených opatrení musia byť usmrtené zvieratá zlikvidované podľa prílohy VII nariadenia (ES) č. 999/2001 a odstránené v súlade s nariadením (ES) č. 1069/2009. Kadávery zvierat, ktoré sú zaradené do materiálu kategórie 1 musia byť bezpečne zlikvidované, odstránené a spracované predpísaným spôsobom v schválenom spracovateľskom závode na materiál kategórie 1.

Konkrétne opatrenia:

- a. dopravné prostriedky použité na zber a prepravu kadáverov musia byť utesnené, zakryté a označené,
- b. každý dopravný prostriedok musí byť po vykládke dôkladne očistený a dezinfikovaný,
- c. dopravné prostriedky sa na ceste z hospodárstva na miesto určenia spracovania a likvidácie nebudú zastavovať a budú dodržiavať schválenú prepravnú trasu, ktorá bude monitorovaná záznamovým zariadením.

9. Povinnosti riadenia, zabezpečovania a výkonu správnych postupov, ktoré musia byť v SR uplatňované po potvrdení choroby TSE u HD, oviec a kôz vo všetkých prípadoch

RVPS predloží na ŠVPS SR vypracované epizootologické šetrenie do 10 dní od potvrdenia pozitívneho prípadu TSE, zašle písomný návrh postupov na eradikáciu v hospodárstve a písomne požiadá ŠVPS SR o stanovisko k ďalšiemu postupu.

RVPS zašle na ŠVPS SR **písomnú žiadosť na vykonanie genotypizácie** vybranej skupiny oviec z hospodárstva, ak sa jedná o klasickú formu scrapie.

Prílohou k tejto žiadosti bude zoznam určených zvierat na základe šetrenia s ich identifikačnými ušnými číslami podľa CEHZ, s určením plemena, pohlavia a veku zvierat a a informácie o celkovom počte zvierat a o počtoch zvierat podľa vekových kategórií v hospodárstve.

V prípade, kedy je možné vylúčiť BSE a atypickú formu scrapie sa v SR po genotypizácii oviec postupuje podľa Prílohy VII nariadenia (ES) č. 999/2001, zásad vyradovania zvierat a obmedzení pre zvieratá (presunov, zaraďovania do produkcie a i.) podľa zistených genotypov s osobitným upozornením na vyradovanie a obmedzenia pre zvieratá s genotypom ARQ/ARQ z dôvodu častého výskytu tohoto genotypu u pozitívnych prípadov TSE u oviec v SR.

ŠVPS SR po preskúmaní poskytnutých informácií v doručenej písomnej žiadosti a informácii z materiálov v prílohe k žiadosti, zašle RVPS písomné stanovisko.

RVPS po odbere vzoriek od oviec na genotypizáciu a po doručení výsledkov vyšetrení (z vykonanej genotypizácie) z laboratória, ktoré vykonalo genotypizáciu, spracuje sumárny zoznam vybraných zvierat (oviec) podľa identifikačných ušných čísiel, s uvedením plemena, pohlavia a veku zvierat a v mesiacoch a ich genotypom (u samíc uvedie aj počet bahnení a počet potomstva).

9. Ďalšie epizootologické šetrenie

Ďalšie epizootologické šetrenia musia byť vykonané pri každom ďalšom potvrdenom prípade TSE u zvierat už v infikovanom hospodárstve.

RVPS predloží na ŠVPS SR každá ďalšie epizootologické šetrenie.

10. Čistenie a dezinfekcia

Čistenie a dezinfekcia sa musia začať hneď po usmrtení určených zvierat na základe epizootologického šetrenia a po ich odstránení z hospodárstva. Veterinárny inšpektor RVPS nariadi tieto činnosti v hospodárstve a následne vykoná úradnú kontrolu nad dodržaním nariadených opatrení vo všetkých fázach operácií čistenia a dezinfekcie.

11. Sledovanie premiestňovania

V celej SR sa používa štandardizovaný systém možného sledovania pohybu zvierat na základe povinných hlásení do systému CEHZ a vystavovania sprievodných dokladov na premiestnenie zvierat príslušnou RVPS.

12. Opatrenia pri potvrdení TSE na bitúnku

Pri potvrdení TSE RVPS nariadi opatrenia pre prevádzkovateľa potravinárskeho podniku (ďalej len „PPP“) v zmysle § 8 ods. 3 písm. e) zákona č. 39/2007 Z. z. a podľa prílohy III nariadenia (ES) č. 999/2001:

- nariadi likvidáciu všetkých živočíšnych produktov, vrátane kože, kopýt, vnútorností zo zvierat, u ktorých bola potvrdená TSE, ktoré boli pozastavené do doručenia výsledkov laboratórneho vyšetrenia
- nariadi likvidáciu živočíšnych produktov vrátane kože z jedného zvierat pred a dvoch zvierat nasledujúcich po pozitívnom kuse na BSE
- nariadi ich likvidáciu v schválenom spracovateľskom závode na spracovanie materiálu kategórie 1
- nariadi očistu a dezinfekciu priestorov a zariadení, kde boli vedľajšie živočíšne produkty (ďalej len „VŽP“) z pozitívneho zvierat skladované alebo bolo s nimi manipulované
- podľa okolností a podmienok môže RVPS v rámci opatrení nariadiť aj iné nevyhnutné opatrenia

Tieto opatrenia sa neuplatňujú v prípade ak je v hospodárstve potvrdená atypická scrapie.

13. Laboratórna diagnostika

Vyšetrenie vzoriek v rámci monitoringu TSE vykonáva NRL pre TSE, podľa prílohy X nariadenia (ES) č. 999/2001.

Postup pri dodaní vzorky mozgového tkaniva

Vzorka sa vyberie zo vzorkovnice a posúdi sa, či je vhodná na vyšetrenie TSE. Ak vzorka spĺňa požadované kritériá, odoberie sa v laboratóriu z mozgového tkaniva potrebné množstvo vzorky a spracuje podľa použitej vyšetrovacej metódy. V prípade, že vzorka nespĺňa požadované kritériá, je odmietnutá na vyšetrenie TSE a vykoná sa písomný záznam o materiáli dodanom na vyšetrenie TSE.

Postup pri dodaní vzorky z podozrivého zvierat'a

Vzorka sa rozdelí. Časť je určená v prípade vyžiadania na vyšetrenie besnoty, ďalšia časť na vyšetrenie TSE (fixovanie v 10% formalíne, zmrazenie vzorky). Z Národného referenčného laboratória pre besnotu sa vzorka zasiela do laboratória TSE až po ukončení vyšetrenia s negatívnym výsledkom.

13.1 Evidencia a uchovávanie dokumentov

NRL pre TSE vedie databázu, ktorá obsahuje nasledovné informácie:

- a) identifikačné čísla individuálnych zvierat, od ktorých bola vzorka odobratá spolu s farmou (CEHZ), majiteľom/držiteľom zvierat'a a ďalšími údajmi, ktoré sú uvedené na žiadanke na laboratórne vyšetrenie
- b) záznamy o testovaní všetkých zaslaných vzoriek spolu s výsledkami jednotlivých vyšetrení a podkladmi pre stanovenie výsledkov vyšetrení (parafínové bločky, výstupy zo zariadení na odčítavanie výsledkov, fotografie Western blotu a pod.)
- c) údaje o zvieratách vyšetrených na genotypizáciu spolu s výsledkom vyšetrenia

NRL TSE je zodpovedné za národnú databázu vykonaných vyšetrení na genotypizáciu. Poskytuje údaje o vykonaných testoch ŠVPS SR a EÚ v zmysle prílohy X nariadenia (ES) č. 999/2001. Vyšetrenie vzoriek na genotypizáciu oviec vykonáva NRL pre TSE VÚ Zvolen a Štátny veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín (VPÚ Dolný Kubín).

13.2 Oznamovanie a potvrdenie laboratórných výsledkov vyšetrení

NRL pre TSE oznámi negatívny výsledok rýchleho testu na TSE, čo najskôr (do 48 hodín) mailom na príslušnú RVPS, ktorá vzorku odoslala.

NRL pre TSE nahlási dubiózný alebo pozitívny výsledok rýchleho testu na TSE, okamžite telefónom a mailom na príslušnú RVPS, ktorá vzorku odoslala a na ŠVPS SR.

Každý **dubiózný alebo pozitívny výsledok** vyšetrenia TSE získaný rýchlym testom musí byť potvrdený vyšetrením vzorky pomocou schválených konfirmačných metód v NRL pre TSE.

13.3 Nakladanie s vedľajšími živočíšnymi produktmi (VŽP)

V zmysle nariadenia (ES) č. 1069/2009 musia byť všetky VŽP bezpečne likvidované stanoveným spôsobom. Najbezpečnejšou metódou zabránenia rizika rezíduí infekčnosti kontaminovaných nástrojov je ich zneškodnenie a zničenie spálením.

Vzorky CNS musia byť uschované do doby zistenia výsledkov vyšetrenia. V prípade negatívneho výsledku je biologický materiál ako špecifický rizikový materiál (ďalej len „ŠRM“) separovaný a likvidovaný v schválenom spracovateľskom závode ako VŽP KAT 1. Pozitívny biologický materiál - VŽP KAT 1 je likvidovaný spálením za stanovených podmienok len v schválenej/registrovanej spaľovni. Jednorazové pracovné pomôcky, plastový materiál a ochranné oblečenie sú likvidované spálením v zmysle zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch.

Nádoby obsahujúce vzorky biologického materiálu sú inaktivované v autokláve pri teplote 134°C po dobu min. 20 minút a následne spálené. Tekutý odpad musí byť odoberaný do zvláštnych nádob a dekontaminovaný roztokom 1M p. a. hydroxidom sodným (40g NaOH/1000 ml H₂O) po dobu 2 hodín. Všetky chemikálie a dezinfekčné prostriedky musia byť odstraňované podľa schváleného programu odpadového hospodárstva v zmysle zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch.

14. Dezinfekcia

Na dezinfekciu sa použijú registrované prípravky schválené Centrom pre chemické látky a prípravky (CCHLP) - www.ccsk.sk/databio

15. Zrušenie nariadených opatrení

Pred termínom plánovaného zrušenia nariadených opatrení v infikovanom chove (obdobia eradikácie a sprísneného monitoringu) RVPS vykoná **úradnú kontrolu na mieste v hospodárstve** a z vykonanej úradnej kontroly inšpektor RVPS, ktorý úradnú kontrolu vykonal vypracuje **úradný záznam z veterinárnej kontroly** (musí byť vyplnený v zmysle predlohy tlačiva a musí mať pridelené a v dokumente vyznačené číslo jednania „Č. j.“ a vypísaný korešpondujúci dátum vystavenia úradného záznamu).

V prípade, keď boli splnené všetky nariadené opatrenia z dôvodu podozrenia alebo výskytu choroby TSE, RVPS písomne zruší nariadené opatrenia v zmysle § 8 ods. 3 písm. e) zákona č. 39/2007 Z. z.

16. Uchovávanie záznamov

1. RVPS uchováva po dobu **siedmich rokov** evidenciu a výsledky o:

- a) počte, druhoch a kategorizácii zvierat, podliehajúcich obmedzeniam premiestňovania
- b) počte a výsledkoch klinických a epizootologických šetrení
- c) počte a výsledkoch laboratórných vyšetrení
- d) počte, identite a pôvode zvierat, od ktorých boli odobraté vzorky v rámci programov monitoringu a aj údaje o veku, plemene a anamnéze
- e) genotypizácii oviec na vnímavosť alebo rezistenciu scrapie
- f) počte brakovaných oviec z dôvodu chronického chradnutia, vek, klinické príznaky každého laboratórne vyšetreného zvierat'a
- g) nariadené opatrenia
- h) dokumenty o preprave zvierat (sprievodné doklady).

2. NRL pre TSE poverené vyšetrovaním musí **sedem rokov** uchovávať všetky záznamy vyšetrení v samostatných pracovných knihách, obzvlášť laboratórne protokoly (pracovné zošity), parafrínové bločky a fotografie metódy Western blot.

17. Informácie a údaje

Skupina odborníkov zhromažďuje všetky informácie o epidemiologickom šetrení a poskytuje ich regionálnemu a národnému centru.

V prípade, že existuje riziko TSE zasahujúce na územie iného členského štátu, národné centrum informuje o výskyte TSE kompetentnú autoritu príslušného členského štátu.

Informácie a údaje na regionálnej úrovni zhromažďuje a vyhodnocuje každý epizootologický tím v regionálnom centre podľa úloh a správy sa predkladajú vedúcemu regionálneho centra, ktorý zodpovedná za:

- prípravu informácií médiám
- organizáciu stretnutí – súkromní veterinárni lekári, chovatelia, spotrebiteľia
- organizáciu denných porád, diskusií na úrovni regionálneho centra.

Vedúci regionálneho centra je zodpovedný za denné správy zasielané do národného centra o novom vývoji v oblasti.

Príloha č. 6

Regionálne centrá pre tlmenie chorôb - kontakty

Zloženie:

Vedúci centra

Tímy: epizootologický, administratívny, eradikačný a kontrolný

Epizootologický tím - základné úlohy:

- zaznamenávanie faktov
- klinické vyšetrovanie
- epizootologické šetrenie
- príprava podrobnej správy o epizootologickej situácii
- zhodnotenie epidemiologických údajov
- návrh opatrení

Administratívny tím - základné úlohy:

- administratívne vymedzenie hospodárstva
- zaznamenávanie údajov o zvieratách
- vydávanie opatrení, písomností a tlačív, ich evidencia a zakladanie

Eradikačný tím - základné úlohy:

- oceňovanie zvierat
- usmrtenie zvierat
- odber vzoriek
- odstránenia zvierat, krmiva a materiálov
- čistenie a dezinfekcia zariadení a priestorov
- kontrola dezinfekcie

Kontrolný tím - základné úlohy:

- kontrola dodržiavania nariadených opatrení

Príloha č. 7

Vybavenie regionálnych centier pre tlmenie chorôb

Centrá dočasne zriadené pri RVPS majú k dispozícii:

- kopírka, skener, fax, PC, mobilné pripojenie na internet, notebook a pod.
- telefónne a mailové spojenie, aspoň jedna linka vyhradená pre komunikáciu s národným centrom
- systém zakladania údajov - elektronické spracovávanie
- mapy územia spádovej oblasti
- ochranné odevy
- dezinfekčné prípravky, čistiace prípravky a mydlá
- pitevné a vzorkovacie súpravy, odberové súpravy materiálu k vyšetreniu.

Príloha č. 8

Vybavenie veterinárneho inšpektora vykonávajúceho šetrenie v hospodárstve s prípadom TSE

Veterinárny inšpektor musí mať so sebou vybavenie:

- Vzorkovacie lyžičky – pre HD, pre ovce, kozy
- Vzorkovnice
- Etikety na označovanie vzoriek
- Žiadanky
- Igelitové vrecká
- Pero, fix
- Chirurgické nožnice, nôž
- Pomôcky na fixáciu zvierat
- Prípravok na usmrtenie zvierat
- Prípravok na upokojenie zvierat
- Ihly, striekačky
- Prenosné chladničky s chladiacimi vložkami
- Pracovné oblečenie a ochranné prostriedky (ochranný štít, respirátor).